

The Project Gutenberg eBook of Elämän taistelusta: Näytelmä viidessä näytöksessä

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Elämän taistelusta: Näytelmä viidessä näytöksessä

Author: Fredrik Berndtson

Translator: Edvin Avellan

Release date: April 29, 2008 [eBook #25233]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ELÄMÄN TAISTELUSTA: NÄYTELMÄ VIIDESSÄ NÄYTÖKSESSÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

ELÄMÄN TAISTELUSTA

Näytelmä viidessä näytöksessä

Kirj.

FREDRIK BERNDTSON

Suomentanut E. A.

Porissa, O. Palanderin kirjapainossa, 1873.
Suomentajan [Edvin Avellan] kustannuksella.

Näytetty: J. R. Westerling.

JÄSENET:

Paroni Pantzarsköld. Maria, hänen tyttärensä. *Werner*, luutnantti Porin rykmentissä. *von Stöbern*, kapteini Savon jalkaväessä. *Katri*, vanhanpuolinen nainen. *Anna*, hänen tyttärensä. *Jaakko*, paronin palvelia. *Rapp*, hänen poikansa, sotamies. *Eversti von Döbeln. Venäläinen upsieri. Hurtti*, sotamies. *Halonen*, talonpoika. Upsieria ja sotamiehiä.

Asiat tapahtuvat 1808:an ja 1809:än vuoden Suomen sodan aikana, kohta edellä ja jälkeen Lapuan tappelun.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Teateri näyttää paroni Pantzarsköldin salin, muhkeilla, mutta vanhan-aikaisilla huonekaluilla. Vanhoja sukumuotokuvia seinillä. Ovia perällä ja molemmin puolin näyttämöä.

Ensimmäinen Kohtaus.

PARONI PANTZARSKÖLD, kävelee vitkaan edes takaisin.

Kuin usva raskas, laskee laskemistaan
Nyt elon laaksoloihin ikävyys,
Mi ruostehena päivän hohteen syö,
Mi ruskon kukan poskiloilta ryöstää,
Ja hengen soittimen saa sorahtaan. —
On vanha aika mennynnä! — Jo ammoidin
Sen päivä mailleen kulki. Myrskyinen
Ja musta yöhyt mailmaa varjostaa;
Ja josko jonkun muinaisuuden haamun
Ma nään, se raunioina onnensa
Kuin aave valju käydä hoipertaa.
Kaikk' on nyt perstana ja häiryksissä,
Ja sirkaleista voima jyrkeä
Käy temppeleitä laatiin jumaloille,
Niin raa'an villityille kuin hän itse.

Katselee muotokuvia.

Te ylpeästi, vainaat, katselette!
— Oil loisto toisten teidän teillänne,
Kuin leimu tuo, jon virvatulet lainaa,
Mit' joukon tyhmän suosiosta syttyy,
Ja mitkä, äkkipäätä sammuen,
Nyt elon myrkyttävät savullansa.
Oi vainaat, teidän muistoanne hengin,
Ja ylpeä ma oon, oon vertaisenne.

Toinen Kohtaus.

Paroni Pantzarsköld. Kapteini von Stöbern.

VON STÖBERN.

Hyv' iltaa, paroni!

PARONI PANTZARSKÖLD.

Von Stöbern, iltaa

Te pitkän matkan ootte käyneet, näyttää.
Hyv' että haavanne on mennyt kiinni
Niin äkkiä.

VON STÖBERN.

Ei kiinni; vaan ei ollut

Se vaarallinen. Verenvuodatus
Mun laski vuoteelle. Vaan hoitonne
Ja vieraanvaraisuutenne mun kohta
Jo toinnuttaa.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oil taivaan onni juuri,

Ett' Ehrnroth pääsi joiinkin eheenä. —
Tää vasta sotaa, jota meillä käydään!
Tää järjestystä, hajajoukoilla
Kun toinen sinne, toinen tänne ryntää!
Ma kuulen voitoista, vaan itse voitto
On hedelmätöin kukka kruunussa,
Jon urho sydänverellänsä osti.
Niin kunnia jää saaliiks' maasta vaan,
Jon viljeliä verellänsä lauden

On kastellut ja luillaan kylvänyt.

VON STÖBERN.

Se toden totta, mitä lausutte.
Ois sodan loppua jo toivomista.
On maamme perikadon reunalla;
Vaan vähemmällä rauha saatanee.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Von Stöbern, mitä tarkoitatte?

VON STÖBERN.

Sitä,

Ett' ennen vähän alttiiks' annetaan,
Kuin kaikki uhrataan.

PARONI PANTZARSKÖLD.

No niinpä kyllä! —

Syyn Kantaa hallitus; se häpeää
Ja verta kokoo päällensä.

VON STÖBERN.

Jos maassa

Ois joitakuita, joissa pontta, mieltä
Ois vielä, ehkei kaikki tykkänään
Ois hukassa; vaan yhä harvemmassa
On miehen voima, miehen viisaus,
Mi tiensä tietää itse raivata. —
Te, herra, ootte osallisna olleet,
Niin kuuluu, Anjalaisten liitossa?
Ne miehet työhön käydä rohkenit.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Vai työhön käydä? — Niin, kuin kauppasaksa,
Ku sälyänsä markkinoille tuo,
Vaan ei kuin aateliset, vapaat miehet,
Kuin miehet, jotka onnen vaa'alla
Jo Suomen kohtaloa mittasit.

VON STÖBERN.

Te liian erillänne ootte täällä!
Miks' ette, herra, liity niihin, jotka
Nyt tapausten ohjaksissa ovat.
Tuo järki selvä, nimi ylhäinen
Ja lujuus, vaihetusten karkaisema,
Ois todellakin vahva turva niille,
Kut maata säälivät...

PARONI PANTZARSKÖLD, hetken mietittyänsä.

On myöhäistä

Nyt auttaa. Itse näätte sattumuksen
Jo estehettä arpa lyövänsä siitä,
Min urhous ja vakuus saavutti.
Kun maltti, uskollisuus hyljätään,
Ja arkuus kurja neuvot kaikki kehrää,
On silloin aika elää kaihossa.

Lähtee ulos sivu-ovesta.

Kolmas Kohtaus.

KAPTEINI VON STÖBERN.

Hän mieltäni ei arvaa! Ylpeänä
Ja nurkuvaisna tuumia hän miettii,
Mit hengen juurta syövät; iloa
Hän milt' ei tunne, kahleen merkit koska
Häll' kertoo tuskasta, jon itse kärsii;

Vaan tuota töin ja juonin rikkomaan,
Ja murto-aseenansa käyttämään,
Pois vankeuden yöstä päästäksensä,
Hän ei oo mies. — Ma lempikädellä
Häll' janoon polttavaiseen laadin juoman,
Mi mieltä ensin hiljaa viihdyttää,
Vaan veren sitte kiehoksihin saattaa.
Niin luulin innostuksen kukkasen
Jo koston hedelmiksi kehkiivän,
Vaan kylmä maltti kukan surkastutti. —
Ma tuota äijää enkö voittaisi?
Vai täytyisikö suotta Mariasta
Mun luopua? — Ei! — kuumat helvetit!
Ma nousen vasten kaikkea, ma murran
Nuo valheen siteet, joilla ihmiset
Nyt orjuuttavat toisiaan, ma sullon
Nuo kurjat, jotka ikeen alla huokaa,
Jon vaivoiksensa itse takoivat.
Ah, luopumus!... Sa sääntö, jonka onni
Toi kärsimykselle, oi, mitä tarjoot?
Mun vaivoistani, tuskistani mitä
Sa annat mulle? — Haudan, muuta ei!
Ma kauvan kyllä juonias jo kärsein,
Sa onnen jumalatar silmitöin!
Nyt henkenikin kaupalla sun sautan,
Sill' nautinnotta elo kuoloks' kääntyy.

Neljäs Kohtaus.

Kapteini von Stöbern. Maria.

MARIA.

Hyv' iltaa! — Onko mitään kuulunut
Nyt sodasta?

VON STÖBERN.

Ei, ryökynäni, ääntä
Ees amunnasta.

MARIA.

Raskas teidän ollee
Kuin vanki joutilaana viipyä
Tääll' meidän kesken, pääsemättänne
Jo kumppanien urhokilpasille,
Pois vaaroihin ja kunniaan.

VON STÖBERN.

Jos aina
Ois vankeus vaan yhtä herttainen
Kuin täällä, tuot' en vapautehen
Ma vaihtaisi, en urhon seppeleeseen.

MARIA.

Te kohtelias ootte, ylön määrin;
Niin kunnian kuin itse tähtenne
Ma päätän liioittelevanne.

VON STÖBERN.

Kolkko
On vastauksenne; vaan ansaitseeko
Tuo sydämeni harras kiitos-uhri
Noin solvausta?

MARIA.

Suokaat anteeksi!
En pistää tahtonut.

VON STÖBERN.

Se, ryökynä.

On pistos haikeampi, jonka saanut
Oon hempeänne vastaan taistellen. —
Oon vanki haavoitettu, vaan en pyydä
Tok' vapautta voittaa povestanne
Mull' ääni raikas, hellä suokaatte,
Ett' vaivat julmat rinnassani viihtyis;
Mull' poltteesen, mi suonissani raivoo
Kuin hornan lieska, suokaat aamukaste,
Jon silmän taivas itkee hiljakseen;
Ma lempeä tai kuolemata pyydän!
Te kasvot käännätte... Ei, älkääte!
Niin täällä syntyy jylhä, synkkä yö,
Ja julmat peikot, haahmot haudoistansa
Käy kummittlemaan. — Se päivänpaiste,
Mi kasvoistanne lämpimänä loistaa,
On kesän rintaani jo luonunna,
Siell' ruusu hehkuu, liljakukka itkee,
Ja kultahedelmiä ilmestyy,
Jo lemmen nestehistä kasvaneita.
Se teidän työnne on. Sen hennotteko
Taas raastaa, halla-yöllä rauhani
Ja toivoni ja autuuteni ryöstää?

MARIA.

Kun lintu taivaan alla liitelee
Päin kotoansa kaukaisilla mailla,
Ja tuhat ihannesta hälle ilmestyy,
Ei viivy tuo, vaikk' laakson rauhaisuus,
Vaikk' ruusukumpuin riemut häntä viittaa,
Vaan tuonnemmaksi kaipuun siivillä
Se rientää rientämistään, kunnes suojan
Kentiesi pohjan honkain keskellä
Tuoll' jylhän rannan mättähällä löytää.
Niin neidon sydän myöskin sama kaipuu,
Päämäärä sillä. Kuinka kauniilta
Tuo sydämenne kesä näyttäneekin,
En viipyä ma voi.

VON STÖBERN.

Ah, kaipuu tuo

On tyhjä unelma, ja säälimättä
Sen eestä runtelette sydämen,
Niin lempirikkaan, että unelmanne,
Jos toteentuisi, köyhä ois kuin loisi
On kuninkaasen verraten.

MARIA.

Ah, köyhä

Voi kuningaskin olla aarteillaan,
Ja loisi unistansa miekkoinen.
Oi, sääliväinen olkaat! — Sydäntä
Ei pakko hallitse. — Kas, kunnia
Teill' ihanasti viittaa, sydäntänne
Saa korkeammat käskyt tykkimään,
Teit' ilon, murheen vaiheet kohtaavat,
Ja hetki tää käy muistoks' vaaleaksi,
Mi mieltä viihdyttää.

VON STÖBERN.

Ei, mahdotointa!

Te ette voi niin jäykkä, jäinen olla,
Kun salaisella tenhovoimalla,
Magneetin lailla, sielun vallitsette,

Ett' aatteet, tunteet kaikki hillitöinnä
Ja vavahdellen kiittää luoksenne.

Tarttuu tulisesti hänen käteensä.

Ei sammu suonten hehku. Ettekö
Te tunne sähkövoiman vihlausta,
Kun kättänne ma painan? Ettekö
Te lempileimuillani kiihkomusta?
Oi tullos! Elon pulman ihanimman
Sull', tyttö kaunis, tahdon selvittää.

Tahtoo vetää häntä syliinsä, mutta hän tempaisee itsensä irti.

MARIA.

Te unhoitate itsenne! — Vaan mie
En vieraaksemme teitä. Hyvästi!

Menee.

Viides Kohtaus.

KAPTEINI VON STÖBERN.

Ah, nainen ylpeä! — Ma peijattuna!
Nyt yhtykäätte, lempi, viha, juomaks',
Mi verta hekkumalla juottelee
Ja tuhat henkeä saa hermoihin!
Sun voitan, tyttö! Kosto, johdoks' tullos!

Lähtee kiiruusti ulos perä-ovesta, jossa sattuu yhteen
Jaakon, paronin palvelian kanssa.

Kuudes Kohtaus.

JAAKKO.

Jos kruunun vaatekappaleissa tuo
Oi oisi, luulisipa, mielestäni,
Ett' kasakan me tänne saaneet oomme.
Ma hänt' en suurin tahdo uskoa,
Sill' silmä kieltää mitä suusta käy. —
Hän öisin hiipii pois ja tuntikaudet
On kadoksissa. Oikein ei oo laita.
Jos kauvemmin hän täällä viipyy, kaikki
Mun paronille täytyy ilmoittaa,
Vaikk' kyllä tiedän hänen suuttuvan.

Seitsemäs Kohtaus.

Jaakko. Luutnantti Werner.

WERNER.

No, rauha, Jaakko!

JAAKKO.

Werner luutnantti!

WERNER.

Tuun sodasta ja herrasväkeäs
Ma tahdon kohdata.

JAAKKO.

No, käydäänkö
Jo taisteluhun?

WERNER.

Kyllä, joudu vaan!

JAAKKO.

No, onko Pekka miesnä ollut?

WERNER.

Toista

Ei löydy uljaampaa.

JAAKKO.

Oi, siunausta

Teill' sanastanne olkoon. — Nyt ma käyn.

Lähtee oikealle

Kahdeksas Kohtaus.

LUUTNANTTI WERNER.

Ma lapsuuteni paikat näen taas!
Kun viimen näihin huoneisin ma astuin,
Oil sydän täynnä, elo tuntui mulle
Kuin aamu valkoinen ja rauhakas,
Sill' toivo mulle lauloi kunniaa
Ja onnea, ja murhe outo oil. —
Tuoll' istui vanhus! — Tuolta ikkunalta
Mull' silmä Maarian loi tervehdystä.
Ma sotaan olin lähdössä, ma pyysin
Sen kättä, jonka sydämen jo sain. —
Vaan synkkä pilvi silloin ohimoille
Nous' vanhuksen, ja silmä tulta iski.
Niin kaikki murtui, minkä toivo loi,
Ja unet ihanaiset haihtuivat
Kuin kukkain varjot veestä aaltovasta,
Ja murhe tuil ja ystäväksi jäi.
Vaan onnea en herjaa, tietäni
Ma suoraan käyn; ken elon voittaa tahtoo,
Sen luopumukseen valmis olla täytyy.

Yhdeksäs Kohtaus.

Luutnantti Werner. Paroni Pantzarsköld. Maria.

PARONI PANTZARSKÖLD.

No terve, luutnantti Werner! Hauskaa on,
Ett' voimissanne ootte. Kuinka saamme
Niin äkki-arvaamatta teidän nähdä?

WERNER.

Rajevskin kanssa otteluhun luotuu
Nyt Adlercreutzin alla joukkomme.
On kuuma verilöyly tarjona,
Ja melskehessä ei käy arvaaminen,
Mit vaarat kotoanne uhkaavat.
Teill' viittausta antamaan ma riensin.

MARIA.

Oi, taivas! urhojamme suojele!

PARONI PANTZARSKÖLD.

Vai niin, on mieli tappelua koittaa?
No, kuinka sotajoukon on, ja mitä
Nyt toivotaan?

WERNER.

Min velvollisuus vaatii,
Sen uljahasti tehdään, tietäen,
Ett' Herra onnen, elon mittelee.
On kyllä urho moni kaatununna,
Vaan josko kuolo käden puututti,
Jos kohta sydän sykkimästä lakkas,

On henki kumppaneissa virkeillä,
Ja kädet terveet kaksoisvoiman saavat
Ja kaksoistarmon rinnat lämpimät.
On haavat tuoreet monen vaattehissa
Jo loistamassa, leipää, vettä maan
Saa urho ruuvaksensa useasti,
Vaan ei hän moiti, arpiaan hän silmää,
Ja niinkuin äiti lapsen eestä ruokaa
Ja unta hylkää ilomiellä, niin
Hän nälkää kärsii, kallis isänmaa
Kun syömen rikkaan lemmen hältä sai.
Ei löydy vaaraa, vaivaa, jot'ei voita
Tää kansa miesten mointen johdolla
Kuin Sandels, Cronstedt, Adlercreutz ja Döbeln.

MARIA.

Ja niitten kaikkein, jotka yksin mielin
Kuin muuri isänmaata suojaavat.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Niin, surko joukkoa niin urhokasta,
Ja surko myös, ett' johdatusta puuttuu. —
No, valmistellaan tappeluhun siis,
Rajevski taakse lyödä tahdotaan?

WERNER.

Niin käsky onpi. Joukot melkoiset
Jo seiso vastakkaisin, paljon verta
Ja vastarintaa vahvaa ootetaan.
Ois vakaisinta siis, ett' aikanansa
Nyt toimiin ryhtyisitte, paroni,
Niin ettei sodan ruoska teihin koskis!

PARONI PANTZARSKÖLD.

Ma velallisna, herra luutnantti,
Oon hyvydestänne. — Mi meidän kesken
On sattunut, ei suosiota anna
Mun oottaa juuri...

WERNER.

Mieltä vilpitöintä

Te älkäät halveksiko, paroni.
On kyllä tuikka ylpeytenne
Mult' ihanimman toivon ryöstänyt,
On kyllä onnen puuska, kädestänne
Mi mua kohtas, syöntä kirpaissut,
Vaan kurja vaino kiitostunnetta
Ei rinnastani murtaa taida koskaan. —
On kyllä kovaa, toinen toisistansa
Kun syömet lempiväiset temmataan,
Vaan taivas yksin tuomitkoon, en mie.
Ain' isän käskyllä, jos kuinka tuikka
Se olkoon, esikoisen-oikeus
On tyttäreltä uhrausta saaha. —
Vaan aika joutuu, kalleutenne,
Ja paperinne kootkaat, paroni.
Ma teidän sitte turvapaikkaan saatan,
Miss' melskeen loppua te oottaa voitte.

PARONI PANTZARSKÖLD, hetken mietittyänsä.

No, tahdon, herra, teitä seurata,
Jos kohta vaara eihän tullekkaan
Niin suureksi, kuin ennakolta luullaan;
Sa, Maria, nyt matkaan sääli myös!

Paroni Pantzarsköld lähtee oikeanpuolisesta ovesta. Maria lähenee vasenpuolista ovea,

mutta seisahdaa hetkeksi ja katselee taaksensa luutnantti Wernerää, joka seisoo syviin ajatuksiin vaipuneena.

Kymmenes Kohtaus.

Luutnantti Werner. Maria.

MARIA, lähenee taas Wernerää.
Oi, Gustav kallis! Anna kerta vielä
Mun korvahani lempi-äänes soida,
Ett' sydän autuaana sykkis taas! —
On aikaa sitte kun sun viimen näin,
Ja muotos kyyneleet ja varjos multa.
Nyt seisot tässä taas niin kauniina,
Niin vahvana ja suurena, ett' muoto,
Jon kaipuu laati, vaalistuu kuin yö,
Kun koitar pilvet purppuroitsee taas.
Ah, onko lempes yhtä hellä vielä?
Kun seppeleellään viittaa kunnia,
Ma aattelin, ja uusin ihantein
Ain' urhokasta vaara viehättää;
Kun elon mahdit suuret selkeämmin
Ja uhkeammin ilmestyvät hälle,
Kas, silloin Maria, ku muut' ei taida
Ja muut' ei tiedä myös kuin lempiä,
Käy syrjempähän vaan. — Oi, anna mulle
Jok' soppi pieni rinnassasi jäädä,
Ja autuas ma oon ja ylpeä!

WERNER.

Niin, oikeassa ootkin! — Syrjään lempi
Jo mailman telmeheissä sysääntyi.
Oi, isänmaata leimui tunto tuo,
Mi sua huokaellen ennen hehkui,
Oi, kunniaa vaan mietiskeli mieli,
Mi sua yksin haavahteli muinoin,
Ja silmähän, mi sua katsoi vaan,
Tuil kuolo, vaarat uudet taukoomatta;
Niin yksinäiseen rinnan soppehen
Jo lempi huokaellen luikahti.
Vaan soppi tuo oil sydän lämpöinen. —
Mit' oisi järki, taivaan lahja kallis,
Mi ruumiin raajat kaikki vilpastaa,
Jos sydän ikilevotoinna sille
Ei lainais henkeä?... Mit' elo oisi,
Jos suonet, kuinka vainen nousevatkin
Ja laskevat, ei juoksis piilosta,
Jonn' lempi kätkyi, uhkuvaisena,
Ja sinne jälleen uunna kiiruhtais? —
Vaan malttakaamme! — Aattehet ja tunteet
Jo kääntäkäämme, ettei luopumus
Käy ylön määrin katkeraksi sitte.

MARIA.

Ei, Gustav kulta, pitkä kaipuu salli
Mun, raiskan, rinnastani huovata!
Oi, salli hetki ainokainen vielä
Mun onnellisna olla, sua nähdä!
Sitt' tulkohonpa tuskat tuimimmat
Jo myrkkyhampain syöntä kalvamaan,
Ma valittaa en tahdo, marttyrina
Käyn kiusaajia vastaan naurusuulla.

WERNER.

Muut' ei oo kiusaajata, Maria,

Jot' ihmissydän kammokoon, pait tuska,
Jon velvollisuus laiminlyöty tuottaa.
Kas, murhe itse, vaikka synkeät
On kasvot sillä, hellän sydämen
Tok' kätkee rinnassansa rikkahassa. —
Vaan hetket rientävät! Mun lähteä
Jo täytyy, minne velvollisuus kutsuu.

MARIA.

Ja vaara oottelee. Oi kauheata,
Ett' ero taas on edessämme, että
Kenties ei koskaan toisiamme nähdä!
Oi taivas!

Kätkee kasvonsa hänen rintaansa vasten. Werner kumartuu
ja suutelee hiljaa hänen päätänsä. Samassa tulee von Stöbern
perä-ovesta ja joutuu äänetöinnä kohtausten loppua katselemaan.

WERNER.

Maamme joka laaksosta
Nyt nousee huokaus kuin sulta aivan;
Siell' sykkii syömet, kyyneleitä äidit
Ja vaimot vuodattaa ja morseimet.
Oi, raskasta on, sydän sydäimestä
Kun riistetään, vaan isänmaamme oottaa,
Ja pyhempää ei oikeutta oo.

MARIA. Nousee Wernerin rinnalta ja lankee kädet ristissä polvillensa.
Oi isänmaamme! suoja armas, kaunis!
Ma halpa oon, on heikot voimat mulla,
Ja taisteluun en eestäs käydä voi;
Vaan mik' on kallihinta maalimassa,
Min herttaisinta sydän täällä sai,
Sen annan sulle!...

Nousee taas seisoaalle.

Herran haltuun jää!

Ma valittaa en tahdo, kunnialla
Jos Gustav isänmaamme eestä kaatuu!

Lähtee ulos vasemmalle.

WERNER.

Ja iloisna hän kaatuu niinkuin lapsi,
Ku leikkilöistä äidin helmaan uupuu.

Lähtee ulos oikealle.

Yhdestoista Kohtaus.

KAPTEINI VON STÖBERN.

Mit' oon ma nähnyt, rinnassain mi liikkuu?
Se kammo oilko, joka syöntä koski,
Niin että mielen joutsi löyhisty,
Ja sanan nuolet huuliloille hyytyi?
Se kosto oilko, joka silmän vietti
Kuin hurmoksissa kohtausta katsoon,
Jon tuntehet ja hengityksenkin
Ois myrkyks' muuttaa pitänyt ja kalvan
Mull' käteen panna? — Halveksittuna
Ja hyljättynä hurjan lailla vielä
Täss' katselenkin toisen voitonjuhlaa,
Mi häpeään mun itse uuvuttaa
Ja saaliin ihanimman multa vie,
Jon eestä joskus taisteluhun ryhdyin. —
Ei, poijes rinnastani, vienot tunteet!
Te haaveksiaa peijatkaatte vaan!

Ma nähdä tahdon, eikö kohdakkoin
Tuo urhous, tuo vahva, hellä lempi
Jo koston eessä horju, lankee maahan!

Menee.

Ensimmäisen näytöksen loppu.

TOINEN NÄYTÖS.

Teateri näyttää jokapäiväistä, mutta siistiä tupaa. Ovia perällä ja molemmin puolin näyttämöä.

Ensimmäinen Kohtaus.

Katri, istuen rugin ääressä. Anna.

ANNA, tulee sisälle tuoden kukkasia vesiklasissa, jonka panee pöydälle.
Kas tässä kukkasia kauniita!

KATRI.

Niin iloittelen kesän kestäen,
Sen riemut karkailee, sen ruusut kuihtuu
Niin kiiruusti, ja piikit jäävät vaan.

ANNA.

Vaikk' syksyn myrsky maata raastelee,
Ja synkät pilvet taivon peittävät,
On kukkaistarha, niin oot lausununna,
Tok' sydämessä hurskaskielisen.

KATRI.

Niin, lapsi! — Mutta mieles hento on,
Ja monta tuikkaa taistelua köyhä
Saa taistella. — Kun mailma niinkuin ahne
Ja tuima herra oikeuttaan kiistää,
Kun kuorman raskaan alla uupuvaa
Viel' rankaistuksen ruoska saavuttaa,
Ja onnetointa hirmuherra ilkkuu,
Kas silloin halla kukkaistarhan loukkaa,
Ja keväimiä sitte tulla saa,
Vaan turman jälkiä ne ei voi peittää.
Niin, raskas, synkkä köyhän onni on!
Miks' muuttunee, kun elon taistelusta
Ma lähden kerta, Anna raukan päivät!
Niin aattelen, ja syöntä kirvelee...
Oi Herra, velkani mull' anna anteeks'!

Kätkee kasvot käsiinsä.

ANNA.

Oi äiti kulta, syntiä on surra!
Kuin paljon, paljon enk' oo sulle velkaa! —
Ma paljon enemmän sain oppia
Kuin säädyssäni muut. Sun Annas kyllä
Voi maalimassa aikoin tulla kerta. —
Ja jospa voima vihdoinkin katkeekin
Ja murheen, tuskan eessä uupuu, uskon
Ja tiedän varmasti, ett' enkeli
Mun päästää siteistäni, että
Saan rauhan, kevään maille muuttaa pois!

KATRI, itseksensä.

Ah, lempi hellä, sylliselle kuinka
Sa etkös käännä rankaistukseksi!
Kuin eikö juoma, terveyttä tuova,
Voi myrkkynesteheksi muuttua,
Mi tuskan liekit suoniin vuodattaa
Ja syömen juuret kuoloon asti kalvaa.

ANNA.

No, tiedätkös, ett' provastille kirje
Tuil sunnuntaina luutnantt' Werneriltä. —
Kuin urhokkaasti meidän miehet reutoo,
Ja kuinka sota käy, hän kirjoittaa
Ja terveisiä liittää meillekin.
Hän vanhat tuttavansa vielä muistaa.

KATRI.

Niin, taivas häntä siitä kostakoon
Ja kaikesta, jon eestämme on tehnyt.
Ei löydy nuorukaista vilpitöntä
Ja syömeltään niin lämpöistä kuin hän. —
Ja uljas on hän myöskin katsella
Kuin vaahterainen lehväpuvussansa. —
Vaan kuules, Anna, jopa pelkäänkin,
Ett' kiitollisuus hellä syömessäs
On lemmen tunteheksi muuttununna,
Ja sielun rauha rauhan puutteeksi.

ANNA.

Sa pelkää, äiti?...

KATRI.

Anna, moittia

En sua tahdo, enkä huolettaa.
Kuin mielelläni sulle valmistaisin,
Min suloisinta mailma antaa voi.
Vaan tuskaa ei oo niin raskasta
Ja suurta, jot'ei lempi tuottaa taida.

ANNA.

Oi, lempiä muu anna! — Kaunis, kallis
On mulle mailma silloin. Kaikki, kaikki
On mieluistani; itse tuska tuo
Vaan uudet nautinnot, vaan uudet riemut.
Oi äiti, muistatkos sen laulun, jonka
Ma laulan? Suruiselta ääni kaikaa,
Ja sanat piikkiä on ruusuin alla,
Vaan syömen riemuittaa se kuitenkin,
Ja sielun virkistää, kuin kevätpäivä!
Niin elo, lempi mulla soivat myös.

Laulaa.

Mit' unta mättähällä näit
Kes'-yösen hohteheassa,
Kun näkkiä sa kuuleen jäit,
Ku lauloi virtasessa?

Oo vaiti, vaiti! ilmoittaa
En tohdi untain sulle.
Mit outo ääni ennustaa,
Jon kannel kaikui mulle?

Ma valvastuin, oil hiljaista,
Ja pilvet saarsi taivaan,
Mull' koivu huokas kaipuuta,
Ja kukat vaipui vaivaan.

Vaan minne kuljen, tieni saan,
Jos siivin riennän tuulen,
Nään unta tuota ainiaan
Ja näkin äänen kuulen.

KATRI.

Ah, lapsi kulta! — Kuinka olleekaan,
Vaan sanas sielun täyttää tuskalla,
Ja murheen muistot mielen kiihdyttää,
Ett' säikähdyksissä se tarkastaa,
Kuin pauhu uhkaavainen kuuluis kaukaa. —
Vaan hiljaa! — Askeleita kuulen tuolta.

Toinen Kohtaus.

Edelliset. Paroni Pantzarsköld. Maria, luutnantti Werner.

KATRI, nähden paronin, itsekseen.
Oi taivas, paroni!

WERNER.

No, päivää, Katri!
Ja päivää, Anna!

ANNA.

Terve tuhat kerroin
Meill' tultuanne!

PARONI PANTZARSKÖLD itsekseen.

Mitkä muistot nousee,
Kun kynnyksestä tästä astun jälleen!

WERNER.

Ma vierahia huoneeseen tuon.
Kun huomispäivä koittaa, kanunat
Jo vastatuksin jyskää Lapualla,
Ja seutu, missä seisoi kehtomme,
Saa nähdä, kuinka Suomen kansa uljas
Eest' isänmaansa taistelee, ja kuinka
Se tottunut on voittamaan tai kuoleen. —
Ma tiedän, Katri, että suojan suotte
Nyt paronille, ryökynälle, kunnes
On päästy vaarasta.

KATRI.

Sen herra hyvä,
Teen mielelläni. — Herra paroni,
Tänn' kammarihin astukaatte. Tehkää
Niin hyvin, herrasväki.

Avaa oikeanpuolisen oven, jonka kautta kaikki muut, paitsi
Anna, menevät sisälle.

Kolmas Kohtaus.

ANNA.

Hän on täällä!
Oi onnea! — Ma hänen silmänsä,
Mi uljuutta ja hurskautta loistaa,
Oon katsellut ja kuullut ääntänsä,
Mi syömen niinkuin kielisoittimen
Saa tuhat sävelettä kaikumaan. —
Oi, miks' en hänen rinnallensa pääse,
Ett' nähdä vois, kuinka ilomieliin
Hän vaaraa, kuolemata vastaan käy?
Tok' — aatteissani häntä seuraella

Ma saan ja rukoillessa häntä luonnella.

Katsoo ulos ikkunasta.

On täynnä sydämeni! syleillä

Teit' lehdot, kukkaset ma tahtoisin,

Kun hohdossanne riemuitsette tuolla!...

Vaan minkä näänkin?... Miehen hiipivän

Tuoll' aittaa pitkin...

Anna jää ikkunalle tarkastelemaan ja sisääntulevat
eivät huomaa häntä.

Neljäs Kohtaus.

ANNA. Luutnantti Werner. Maria.

WERNER, huutaa huoneesen.

Hyvästi nyt jää!

MARIA.

Se lapsellista olkoon, jos niin tahdot,

Nää kukat kannan toki tappelussa.

Tarjoo hänelle kukkasia.

Ne maasta, jonka eestä taistelette,

On syntyneet, ja varmaan suojaavat

Ne kasvattaja-äidillensä henkes.

Nyt lähde, urho, taisteluun ja voittoon!

WERNER.

Sull' kiitos, neito nuori! Povessani

Ne kätken tarkoin, ja jos väsyneenä

Ma kasvattaja-äidin helmaan uuvun,

Ne toistavat mun urhollisna olleen.

Suutelee kukkasia.

Sun eestäs, isänmaamme eestä aina!

MARIA.

Voi hyvin!

Hän lähtee ulos oikeanpuolisesta sivu-ovesta.

Werner viipty ajatuksiin vaipuneena.

Viides Kohtaus.

Luutnantti Werner. Anna.

ANNA, lähestyy Wernerä hiljaa ja silmät maassa.

Hyvästi nyt, herra Gustav!

WERNER.

Kah, Anna, siekö täällä? — Tuskin vielä

Me kohdattiin, kun erota jo täytyy.

Mull' paljon, paljon ois sull' lausumista,

Sun hiljahengellesi uskomista.

Ma tien, ett' veljenä sa mua lemmit.

Sun syömes vastausta tietäis pulmiin,

Joit' aatellen en jaksa selvittää.

Vaan velvollisuus kutsuu, pois mun täytyy.

ANNA.

Oi, Herran haltuun! — Annaa muistakaatte!

WERNER.

Sen Anna hyvä, teen ma ainiaan!

Kun loppuu taistelu, me kohdataan.

ANNA.

Niin, niin, kun loppuu, ... loppuu taistelu.

Werner menee.

Kuudes Kohtaus.

ANNA.

Oi äiti!... Tuskaa ei niin raskasta
Ja suurta, jot'ei lempi tuottaa taida. —
Ah, oitis ennustukses toteentuikin!
Oi taivas, kuinka sydämeni rikkoi.
Ett' vihapäissä tuota rankaiset?
Se syntiäkö oil, kun mielin puhtain
Se lempivässä sydämessä etsi
Vaan autuuttas? — Ah, sääntöjäs en keksi —
Kenties oil lempi mulla liian lämmin,
Kenties ett' häntä ennen sua lemmin,
Ja että kateissas mun temmasit
Pois hänen rinnoiltaan. — Oi kaikkivalta!
Sa lemmen lempi, kuinka hennoitkin
Sen tehdä? — Katso sua hänessä
Ja kaikissa ma etsein!...

... Vaan miks' voitin?

Mit' onkin lempeni, ett' niin se puhkuu,
Mi valta, sydän tyytymätöin, sulla
On kaikki kiistää, mitään antamatta? —
Tok' voiko antaa enemmän kuin lemmen,
Kuin itsensä ja henkensä? — Ei, ei!
Vaan voipa antaa elon, onnen, riemun
Ja kaikki, mitään — mitään vaatimatta.
On kyllä herttaista, kun onni koittaa,
Kun lemmen lempehen saa vaihettaa,
Vaan luopumuksellakin taivas on,
Tuo uljuutensa kärsimään ja kuoleen. —
Jäähyvästi nyt, mieli-unelmat,
Mun, tyttöraukan, vuosikumppanit!
Jäähyvästi, te leikkisiskot hellät,
Me emme toisiamme koskaan nää!

Lähtee ulos vasemmalle.

Seitsemäs Kohtaus.

Paroni Pantzarsköld. Maria.

MARIA.

Sun täytyy, isä, mua kuulla vielä!
Oi, voitko rukousta tuota estää?
Jos sua taivuttaa en taidakkaan,
On mulla tok' se lohdutus, ett' kaikki
Ma koitin, ennenkuin ma kaikki heitin.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Vaikk' tiedänkin, ett' sydämeeni polttaa
Jok' ainoo sana niinkuin saastapilkku,
Mi vaakunahan syöpyy, lausu, lapsi,
Ma kuulen; mutta älä toivokkaan,
Ett' lemmen tähden kunnian ma uhraan.

MARIA.

No, minkä kunniaksi kutsut sitte?
Tuo vanha korkonimi, muurina
Mi meitä ihmisistä eroittaa
Ja syömen vapautta, jonka luonto
Meill' neuvoo, kahlehena painaa vaan,
Se onko kunnias? Tuo sukutaulu,
Jon hohde ajan uuden loisteessa

Kuin varjo vaalistuu, se armos onko? —
Kuin? Onko ruusu ruusun nimen tähden
Sen aatelisempi kuin liljakaan?
Tai voiko ruusu peri-juurtansa
Sen vuoksi kerskaella, että
Sen piikit Vapahtajan päätä raasti?
Ei, ruusu, niinkuin lilja, molemmat,
Jos uljailevat suurten puistoissa
Tai korven mättähällä kasvavat,
On ruusu ja on lilja vaan, ja armon
Ne saavat salaisesta hengestään,
Mi kauneuden suo ja tuoksun antaa.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Sun mieles, lapsi, kukkain kesken leijaa!
Sa harkita et voi, min maksaa, koska
On suvun, nimen eestä vastaamista.
Mit' oisin, hohtehella kunnian
Ja urhoudella ja urostöillä
Jos isät suuret ei ois toimineet,
Ja nimellään, jon jälkeisille soivat,
Heill' henkensä ja uljuutensa suoneet?
Se päivä, mi tän rungon suuren suojaa,
Se maa, mi nesteet tuoreet sille antaa,
On nimi, perijuuri, sukukanta.
On täysi aateluus vaan veren suoma,
Ja joukon sankari ei tuota voita.
Käy laskemaan luo joukon alhaisen,
Käy sukuun unhoittaan, niin unhoitat
Myös luodun kunnan, saadun aatelin:
Kun veres saastuu, sielus saastuu myös.

Katri tulee huomaamatta sisälle ja kuulee lopun haastelusta.

MARIA.

Sa esi-isäin kunniata kerskaat,
Ja voimaa, jonka syntyessä voitit,
Ja kuntoa, jon veren kanssa sait!
Vaan tuo, ku outona ja nimetöinnä
Käy kunniaa ja rakkautta voittaan
Vaan nerollansa, miehuudellansa,
Ku aatelinsa hiellänsä ostaa,
Häll' eik' oo siihen valtaa niinkuin noilla,
Kut eläkkeenä esi-isäin töistä
Sen kantaa saavat? — Oilko valta-isäs
Sen alhaisempi kuin ne muut, sen vuoksi,
Ett' nimeään ei perintönä saanut,
Vaan sai sen — — niin, miks' saikin, sit' en tiedä.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Sun lempi tuikentaa, vaan siihen oon
Jo tottunut. Sull' onko muuta haastaa?

MARIA.

Suo anteeks', isä! kiihko mua vietti.
On uljuutensa kullakin. Ma sua
Tok' lemmin hellästi, sen tiedät.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Siksi

Ma toivonkin, ett' tukahdutat lemmen,
Jot' en voi sallia.

MARIA.

En, sit' en jaksa!
Mun sydämeni Wernerin on aina,

Vaan kättäni en anna kellenkään.

Kahdeksas Kohtaus.

Paroni Pantzarsköld. Maria. Katri.

KATRI, itsekseen.

Oi taivas, etsiikö siis rankaistus

Jo rintoja, kut velasta ei tiedä?

Ei, puhua ma tahdon ... puhua

Mun täytyy, tuskat rinnastani poistaa.

Ääneen.

Mull' anteeks' suokaat! Hiukan puhumista

Mull' oisi, paroni.

MARIA.

Sill' aikaa käyn

Ma metsistössä vilpoittelemassa.

Hän menee.

Yhdeksäs Kohtaus.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Mi hällä mieli? Silmin empiväisin

Hän mua etsii.

KATRI.

Herra paroni,

Oil aika, toisin tuntehin kun tänne

Te saavuitte kuin nyt; se onko

Jo muistostanne mennyt?

PARONI PANTZARSKÖLD.

Olleet

Nyt jättäkäämme; ällös koske haavoin,

Jotk' aika lääkinnyt jo on.

KATRI.

Niin luulin,

Mut lääkinnyt se on, vaan repiäkseen

Ne auki taas.

PARONI PANTZARSKÖLD.

No, mitä tarkoitat

Ja mitä toivot?

KATRI.

Toivo ainoa,

Jon kannan vielä, on, ett' rauhassa

Ma pääni saisin hautaan laskea.

Vaan kiireelleni pilvet raskaat yhtyy,

Ja kohta, pelkään, nuoli iskee maahan.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Mit' onkin, joka mieltäs säikyttää,

Ja syömes hirmu-unelmilla täyttää?

KATRI.

Se lempi on! — Mun tuota pelkäämään

On elo kyneleinen neuvonut. —

Ma kuulin äsken, kuinka kolkosti

Te tytärtänne lempimästä häntä,

Joll' sydämensä antoi, kielsitte.

Ois verellenne saastutukseksi

Se yhdistys...

PARONI PANTZARSKÖLD.

Siit' ei nyt enempää!

No, tuota pelkäsitkö?

KATRI.

Mullakin

On tytär, Annani, Sen sydämessä
On sama rakkaus ja hänkin hehkuu,
Kuin tyttärenne, samaa esinettä.
Vaan lapsi raukka, hän ei rakkautta
Saa jällehen! hän köyhä, halpa on,
Ja ei voi kilvoitella ruusun kanssa,
Mi saleissanne kasvatusta sai.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Vaan ehkä Werner muuttaa mielensä.

KATRI.

Ja jospa niinkin, eikö siitä veri,
Mi Annan suoniloissa juoksee, veri,
Jon omaksenne tiette, saastuisi?

PARONI PANTZARSKÖLD.

Hän suurta nimeäin ei kannan, jonka...

KATRI.

Hält' turhuutenne, rikoksenne ryösti,
Vaan jot' ei itse suinkaan tuhlanut.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Tuon vanhan virren tunnen. — Tarpeeksi
Jo hulluudesta maksoin nuoruuden.

KATRI.

Ei tarpeeks' vielä! Joka rikoksella
On sattumassa viekas ystävä,
Ku rankaistusta johtaa suojahamme. —
On vuotta vailla kaksikymmentä
Siit', jonka teille kertoa nyt tahdon. —
Te Tukholmahan matkasitte silloin,
Oil puolisonne joku viikko sitte
Teill' lapsen, tyttäreisen antanut. —
Vaan hyljättynä, kyyneleissä mie
Tääll' töllissäni tuudittelin lasta,
Myös tyttöstä, kuun kahden vanhaa vaan,
Ja tuokin teidän oil. — Ah, katkeraa
Oil aateskella osaa kummankin! —
Se kauhea oil aika! — Jumalanko
Oil rankaistusta — Provastilta kerta
Kun palasin, ma illan hämärässä
Näin lieskan metsän yllä nousevan.
Oil kartanonne valkeassa. Sinne
Ma kiiruhdin ja hengen kaupalla
Sain lapsen korjatuks', sen tänne toin.

PARONI PANTZARSKÖLD.

No?

KATRI.

Puolisonne kuoli kohta jälkeen.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Tuon tiedän kaikki.

KATRI.

Sit' ei kuitenkaan,
Ett' töllin tyttö nimeänne kantaa.

Kun hän, ku kulta-saliloissa syntyi.
On nimetöinnä noussut töllissä;
Ett' sormellani onnen armaat vaihdoin.
Se raiska, jonka rikoksenne määräs
Vaan murheesen, nyt loistehessa kukkii,
Kun hän, jon kätkyellä onni istui,
Sai kurjuutta ja vaivaa osaksensa.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Ei, tuot' en usko, koitella vaan tahdot?...

KATRI.

Kun kuolo suojaa vanhaa kolkuttaa,
Ja tunto kiusaantunut rauhaa toivoo,
Ei valhetella.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Kurja, kostaa tahdon!

Kymmenes Kohtaus.

Edelliset. Anna.

ANNA, syöksee kalveana sisälle.

Voi, äiti! — paroni! Voi, auta ... auta!
Kaks' rosvoa, kaks' miestä äsken juuri...
Oi Mariamme ... metsään laahattiin.
Oi, auta ... auta!

Lankee hermotoinna paronin kainaloihin.

KATRI, osoittaen taivasta.

Tuoll' on kostaja.

Toisen näytöksen loppu.

KOLMAS NÄYTÖS.

Teateri näyttää leiriä Lapuan Isonkylän vaiheella. Avoin paikka huoneitten välissä, vapaalla näkö-alalla perään päin. Yksi vasemmanpuolisista huoneista on lipuilla ja kiväreillä juhlallisesti koristettu. Porin rykmentin sotamiehiä kulkee aika välistä näyttämön ylitse.

Ensimmäinen Kohtaus.

KAPTEINI VON STÖBERN.

Te, hourut, kiistätte, ett' maalimassa
Ei riemua, ei nautintoa löydy,
Joll' tunnon rauha ei oo lähteenä. —
Ah, poskin vaalein, syömin kehnoin juokaat
Vaan ma'utointa vettä lähteestänne...
Se janoani polttavaa ei tyynnä.
Ma viinan tien, mi veren kiihdyttää
Viel' enemmän kuin viinamarjan nesteet,
Ett' riemuiten se virtaa sydämeeni
Ja aatoksiini nostaa tulta, jotta
Ne raudan sulaavat; sen kuurnitsia
On koston henki. Kainoisella käillä
Ja poskin hehkuvaisin rakkaus
Mull' maljan tarjoo. Syvään juoda tahdon,
Ett' maa ja taivas pyörii hilpeästi
Mun ympärilläni tähtein hohteella,

Kut nähdä saavat, kuinka autuasna
Ma vaivun helmaan, jonka eestä kanssas,
Oi mailma, kuollakseni taistelin.
Niin, syvään juoda tahdon, kunnes uuvun!
Ma tien, ett' siitä nukkuu raskaasti!

Toinen Kohtaus.

Kapteini von Stöbern. Eräs sotamies.

SOTAMIES.

Herr' kapteini!

VON STÖBERN.

No, vihdoinkin oot täällä. —
Sun pirun luulin vieneen, vanha lukki. —

SOTAMIES.

Hän herkkupalat säästää viimeiseksi.
Teill' pitkää eloa!

VON STÖBERN.

No, onko sulla
Nyt paperi, jon tuoda sinun käsikin?

SOTAMIES.

Täss' on se kapteini!

Antaa kirjelijun.

VON STÖBERN, luettuansa paperin.

Niin, oikein! — Äh!
Kuin ukon-nuoli kostoni nyt iskee.
No, eikö vieras, jonka tiedät, muuta
Sull' lausunut?

SOTAMIES.

Hän käski tervehtää,
Ett' yöllä, yhdeltä, miss' ennenkin,
Hän teitä odottaa, sen saadaksensa,
Jon kapteini on luvannut.

VON STÖBERN.

No, hyvä!
Tän kirjelijun viet nyt tupahan,
Antaa hänelle kirjelijun.
Ja tiedät, sinne metsään. Tiedustele,
Miks' vanki tuosta muuttuu; joudu sitte
Taas tänne siitä kertomahan. Katso,
Ett' Halonen, se retkale, ei ryyppää.
Kas tässä, veitikka, on rahaa. — Joudu!

SOTAMIES. Pudistaa rahoja.

Hoi, moisia mar kelpaa kilistellä,
Kun...

Helkyttää rahoja korvansa edessä.
Saatana kuin soivat kauniilta!

Menee.

Kolmas Kohtaus.

KAPTEINI VON STÖBERN.

Ma onnen lankoihin oon rohkeasti
Nyt tarttunut; vaan hiukan tempausta,
Ja tapaukset mullin mallin käännän,
Ett' kammoksuen luullaan henkien

Tääll' riivaamaan; ma, mahdit julmat, teitä
Oon nostanunna mua palveleen.
Nyt nöyrtykäätte, herranne ma oon!
Kun tappelussa kuolon, vaarain kesken
Ma seisoin, kuulat kaikkialla viuhui,
Ja huudot, huokaukset, trummun kuulin,
Ja kaatuneitten haavat verta ruiskui,
Oil silloin tyyntä, rauhallista täällä. —
Ma luulen toivoneeni, että kuula
Ois sydämeeni sattunut ja hiljaa
Ma oisin nukkunut...

... Ei, onneni

Ei viel' oo täynnä! nautita ma tahdon! — — —
Mun juhlahan, jon valmistavat täällä,
On osakkaaksi koitettava. — Varmaan
Jo koolle tullaan. — Tahdon käydä sisään.

Menee vasenpuoliseen huoneeseen.

Neljäs Kohtaus.

Rapp ja kolme sotamiestä, tulevat vasenpuolisesta huoneesta, tuoden pöydän ja maljan sekä klaseilla varustetun tarjoimen, jotka kaikki asetetaan vasemmalle puolen näyttämöä.

ENSIMMÄINEN SOTAMIES.

Tääll' lysti leikki tänään saadaan, luulen.

RAPP.

No, oilko ikävää sun mielestä
Sitt' eilen? — Eikö kelvannut se hyppy!
Ne kestit oilko huononlaiset, veikko?

ENSIMMÄINEN SOTAMIES.

Ei, aika ryypyt annettiin ja saatiin.
Ma luulen, että vieraat hetken aikaa
Ne päässään tuntevat.

TOINEN SOTAMIES.

Niin luulen miekin.

KOLMAS SOTAMIES.

Kun pääsee tappeluun, kas silloin juhlat.
Its' kapteini, ku kiukkuinen on aina
Ja noituu, pauhaa, selkäsaunat antaa,
Oil tänään silmistänsä lauhkea
Ja lausui: tässä ploomu, viinaa maista,
Vaan kestä myöskin — — muutoin selkään oitis!

TOINEN SOTAMIES.

Niin sotilaana kyllä kelpais olla,
Jos vaan niin paljon tiuskuja ei saisi.

RAPP.

Ei uljas sotamiesi tiuskinnasta
Oo milläskään, ei järkähdä, ei pelkää
Ees itse pirua, niin lausuu Pilkka.

ENSIMMÄINEN SOTAMIES.

Tuo korpraali?

RAPP.

Niin, Hurtti, juuri hän.

Laulaa.

Ken korpraalia eikö tie
Tuoll' Malmin miehissä?

Hän pituudessa voiton vie
Ja sotaryhdissä?
Hän astunnalta tunnetaan,
Käy hattu korvalla,
Ja Pilkaks' äijä kutsutaan,
Vaan ei oo pilkkana.

Kun poikiansa katsoo vaan,
Kuin puut ne seisovat;
Kun huutaa: eespäin, suorastaan
Kaikk' miehet marssivat
Kolm' sääntöä hän heille saa:
Ett' Herraa peljäkkööt,
Ett' tietäköhöt huutia,
Ett' oikein tähdätkööt.

Jos its' et, veikko, kavalla,
Ei Herra pettää tie.
On lysti leikki taistella,
Jos rauha, sota lie.
Oo miesi, jäykkä järkähtään,
Et nahkaas säästää saa!
Kun pirua et pelkääkkään,
Sa pelkää Jumalaa.

Sa määräs tee, ei tahtoa,
Ja jollei auta muu,
Saat aika löylyn tunteas,
Pie tahti vaan ja suu!
Kun mieles laatii rynnistään,
Ett' seisot tingatta
Tok' alallasi yhtenään,
On tietää huutia!

Ken luikkuaan ei säästele,
Sen viekoon peijakas.
Sa verta, veikko, tuhlaile,
Ei ampuneuvojas!
Ja muista viime sääntöni:
Ett' pelkää Jumalaa
Ja huudin tiet, se nähdäänki,
Jos taidat ampua.

Niin selvittääkin tekstiään
Hän hattu korvalla;
Ja vanha Pilkka, tiedetään,
Ei oookkaan pilkkana,
Sill' kenraalia julmempi
Hän onkin muodoltaan,
Ja korpraaliksi uljaaksi
Hän syystä kutsutaan.

ENSIMMÄINEN SOTAMIES.
Sa hilpeä oot, veikkoseni!

RAPP.

Itku

Ei auta varasta, ja vaurioista
Ei voitotus. Ma kuoliana oisin,
Jos henkeäin ei uljas luutnantt' Werner
Ois pelastanna. Ryssä painettinsa
Oil rinnalleni laskenut. Nyt onkin
Mull' syytä kaksi iloitella. Vaan
Tuoll' nään jo herrain tänne luotuvan.

Sotamiehet perääntyvät näyttämöltä.

Viides Kohtaus.

Joukko upsieria. Luutnantti Werner. Kapteini von Stöbern. Ovat edellisen kohtauksen kestäessä tulleet ulos vasemmanpuolisesta huoneesta, savutellen ja haastellen.

ENSIMMÄINEN UPSIERI.

No, herrat kuka puhujaksi ryhtyy?

TOINEN UPSIERI.

Niin, kenkä puhujaksi katsotaan,
Ken riemutunteittemme tulkiksi?

KOLMAS UPSIERI.

Ma soisin Wernerin; hän sydämensä
Ja suunsa lausuu puhtaaksi, vai kuinka?

USEAMMAT.

Niin, Werner, Werner!

WERNER.

Niinkuin tahdotte!

Ma valmis olen. Puhua on helppo,
Kun mieli tiedetään jo hiiskumatta.

Marssia soitetaan näyttämön takana.
Hän lähestyy.

ENSIMMÄINEN UPSIERI, kumppaneillensa.

Nyt oitis lauluun kiinni!

He sioittavat itsensä maljalla varustetun pöydän ääreen.

Kuudes Kohtaus.

Edelliset. Eversti von Döbeln, kahden vanhemman upsierin seurassa. Marssi lakkaa, oitis kun von Döbeln tulee näkyviin, ja upsierit yhdistyvät seuraavaa kööriä laulamaan.

Sankari, taisteluhun joka viedä
Meitiä taisit ja voittohon myös!
Terve nyt, urhokas, eestä sun työs!
Kiitollisuutemme äärtä ei tiedä,
Sun kunnias, voittos,
Ne kaikuvat loitos,
Ja kaihohon niitä ei Suomi siedä.

WERNER, astuu esiin klasi kädessä.
Herr' everstimme! Joukko hoitamanne,
Ku seppeleitä johdollanne saanut
On useasti, kantaa kauttani
Nyt kiitostansa, kunnioitustansa
Teill' laakerista, jonka uljuutenne
Taas eilen tuotti Porilaisille.
Te muistatte, kun Siikajoella
Te uljahasti huusitte: "ois mulla
Vaan uusmaalaisten pataljoona!" — kuinka
Teill' vastauksen antoi tappelu,
Ja kunnon arvet antaa vieläkin.
Sen jälkeen meidät tuntea te saitte,
Me teidät myös ja teitä rakastaa.
Me ilomielin teitä seuraamme,
Minn' tappelussa johdatatte vaan! —
Me silmähänne, tyynnä, innokkaana
Mi vaaraa kohtelee, kaikk' katselemme,
Kuin purjehtia myrskyisenä yönä
Päin pohjan vankka tähtilöä kääntyy.
Oi tähti kirkas, loista kauvan, kauvan
Kuin isänmaamme pelastuksen toivo!
Kun tappelusta Lapualla vasta=

Päin mainitaan, me myöskin mainitaan,
Ja ensin sankari, ku meitä johti.
Hurrata Döbelnillemme!

KAIKKI.

Hurraata!

VON DÖBELN.

Ett' teihin, herrat, kuulua ma saan,
On mulle suurin kunnia, niin totta
Kuin kunniata korkeinta teill' annan!
Oon sotilas! — Mi uljas nimitys,
Kun teiltä, teidän eestänne ja kera
Sen ansaitseen! — Mult' ottakaatte vastaan
Nyt liikutetun syömen kiitosta. —
Ma yhtä pyydän: paikoille kun käytte,
Miss' voiton saimme, verta vuodatimme,
Ja kummun näätte, missä sotaveikko
On kätkettynä, kaipuun huokaus
Ja siunaus häll' antakaat; kuin urho
Hän kaatui, hiljaa haamut kunnian
On hänen tuhkiansa kaitsemassa.
Te ihmissyömen ja sen oikut tiette,
Sen horjuvaisuuden, kun esineitä
Se etsii tunteille, mit kestäviksi
Se luulee, vaan mit ennen pitkää haihtuu.
Niin kaikki muuttuu. — Mutta varmaan tiedän,
Ja elämästä opitte sen itse,
Ett' yhteys, jon vaarat, tappelut
Ja kuolo sotamiesten kesken luo,
On heimolaisuus, jok' ei koskaan murru.
Ja yhtä kiinteä ja yhtä pyhä
On kiitollisuus, jonka teille vannon.
Me kallihimman eestä taistelemme.
Sen vuoksi helppo onkin taistella.
Niin totta kuin nyt teitä kaikkia
Ma kiitän uljuudesta, lujuudesta
Ja ystävydestä, niin totta teitä
Myös jälkeisenne siunaa, kunnioittaa.

KAIKKI.

Hurraata Döbelnille! Eläköön!

VON DÖBELN.

Ma teitä kaikkia viel' kerta kiitän.
Kuin sankarit me tappelimme eilen,
Ja eestä kullan, onnen maallisen
En päivää tuota poijes antaisi.

ERÄS UPSIERI.

Sen päivän kunnia teill' lankeekin.

VON DÖBELN.

Ei, herra, tasan kaikille se lankee,
Ja siitä monta aikaa elääksemme
Jok' kestää.

Tarttuu klasiin.

Kaikkein urhollisten malja!

Niin Adlercreutzin, Cronstedtin kuin muitten,
Kut tehtävänsä miesnä täyttivät.

KAIKKI.

Niin, urhollisten malja! Eläkööt!

TOINEN UPSIERI.

Ja riemu, sopu maljan ääressä.

VON DÖBELN.

Oil kelpo tuuma, herrat! — Tappelussa
Kun toissa päivänä on oltu, tilkka
Ei haita toisena.

VON STÖBERN, astuu von Döbelnin eteen.

Ma kyllä pelkään,
Ett' juhlan riemua ma häiritsen,
Vaan empiä en saa, kun viivytys
Vois turmaa tuottaa. Velvollisuus käskee,
Ja syömen siteet täytyy katketa.

VON DÖBELN.

Te, herra, tappelette paremmin
Kuin puhutte! No, asiaan! Mit' on
Siis tapahtunna?

VON STÖBERN.

Täällä, kumppanit,
On meidän keskellämme petturi.

USEAMMAT ÄÄNET.

On petturi?

VON DÖBELN.

Jos henkenne se maksais,
Ma toivon valhettelevanne vaan.

VON STÖBERN.

Sen itse mielelläni antaisin,
Jos voisin luulla valheen kertoneeni.

USEAMMAT ÄÄNET.

Se kurja?

VON STÖBERN.

Seisoo tuolla, kumppanit.

Osoittaa luutnantti Werneriä, joka hämmästyksissä
astuu taaksepäin. Yleinen äänettömyys.

Hän silmienne eessä vapisee,
Ja poski vaalas rikoksesta kertoo.

WERNER.

Ma kyllä vaalenenkin, kapteini,
Ja ensi kerran eläissäni, luulen!
Vaan enpä petoksesta, en rikoksesta.
Ma siitä vaalenen, ett' aivo terve
On voinut synnyttää ees aatoksen
Niin mustan vehkeen todenmoisuudesta.

VON STÖBERN, kurottaa von Döbelnille kirjeen.

Kas, tässä todistus!

VON DÖBELN.

No, onko piru
Jo mailman ohjat Herran käistä vienyt?
On mahdollista siis, ett' ihminen
Niin syvään itsensä voi alentaa,
Ett' itse syöksee ylönkatseen kuiluun,
Jost' ei oo pääsemystä konsanaan?
Saa varkahaksi, murhapolttajaksi,
Käy puhtautta riettahasti raiskaan,
Lyö kalpa oman isäs rintahan!
Siit' onkin rankaistusta, sovitusta,
Ja ajan verho mustana sen kätkee.
Vaan petturi ei rikostaan voi maksaa:

Hän isänmaan, hän äidin rintahan
Lyö kalvan, tuhat tuhansihin sattuu
Se isku — — — polvesta ja polvehen
Käy koston raakuna, ja ajan verho,
Kuin taajaksi se poimutaankin, peittää
Ei taida veripilkkää polttavaista,
Mi petturista kantaa todistusta.

Katselee kirjettä.

Mun täytyy uskoa ... ja toki...

Kahdelle sotamiehelle.

Miehet,

Te luutnantti' Wernerin nyt tyrmään viette,
Ja vartioitte vankia.

Menee. Kaikki muut katoovat myöskin vähitellen.

Seitsemäs Kohtaus.

Luutnantti Werner, vartioinensa. Rapp.

WERNER.

He käyvät!

Mun kaikki, kaikki oitis hyljäävät.
Ei löydy uljahissa yhtäkään,
Ku epäellä voisi hirmutyötä,
Jon nimeä jo vuoret kauhistuu.
Oi häpeää! — Mi häijy kavaluus
On jaloimmatkin voinut villittää?
Min oudon rikoksen, oi taivas, oon
Ma tehnyt, jonka kauheasti nyt
Ma maksaa saan? Mun ootko hyljännynnä? —
Ei, tyynnä sydämeni sykkii vielä,
Ja vapaa vankeudessakin oon. —
Vaan kuitenkin, mik' onni mua kohtaa?
Oi Maria... Hän sydäntäni voiko
Myös epäillä? — Hän voiko uskoa
Sen muistan juorun, jonka koonneet ovat.

RAPP, lähestyy.

Herr' luutnantti, jos lausua ma saan,
On kaikki tyyni pirun juonta vaan,
Ja vaikka perkele on viekas kyllä,
On Herra toki häntä viisaampi.

WERNER.

Oot rehti poika Rapp! — Mun kohtaloni
Viel' Herra muuttanee. — No, eespäin miehet.

Hän menee sotamiesten kanssa.

Kahdeksas Kohtaus.

RAPP.

Ei, sit' en koskaan päähäni ma saa,
Ett' uljas mies, kuin luutnantti' Werner, joka
Niin iloisesti silmiin katselee,
Vois vilpiskellä. Lempo vieköhön,
Se tott' ei oo, sen lausuu Pietar Rapp!
Hän eilen hengen mulle suojeli,
Ja tässä seison nyt kuin nahkapoika,
Jok' oikeaa ja vasenta ei tiedä,
Ja nään, kuin hältä viedään kunnia.
Ma voisin itkeä, jos auttais vaan,
Ett' moinen kehno raukka olla saatan!
Vaan vaiti! Nyt ma muistan, minkä isä

Mull' kertoi tuosta kapteinista, kun
Hän paronilla sairasti, Sen äijän
On silmät niinkuin haukan. — Etten ennen
Tuot' aatellut! Se mies on kasvoistaan
Kuin mustalainen... Jospa voisin vaan!...

Yhdeksäs Kohtaus.

Rapp. Kapteini von Stöbern.

VON STÖBERN, lyöden Rappia olalle.
No, mitä täällä mietiskelet, poika?
Mua onko kenkään käynyt kysymässä?

RAPP.

Et, kapteini! — Vaan teille vastatakseni,
Ma itsekseni kummastelen vaan,
Miks' luutnantt' Werner tyrmään viskattiin.

VON STÖBERN.

Hän vihollisten liittoon käynyt on.

RAPP.

Vai niin, hän suuttunut on kaiketi,
Kuin moni muu, jo kohtaloomme kurjaan,
Kun jano, nälkä, vaarat uhkaa aina.
On maine, että venäläisten luona
Ei ookkaan hullumpaa, ett' keisari
Suo suojansa ja palkinnonkin niille,
Kut häneen liittyvät; sen monelta
Oon kuullunna ja senpä uskonkin.

VON STÖBERN.

Ma luulen melkein venäläisten puolle
Sun mieles laativan?

RAPP.

Ei täällä juuri
Oo erinäistä kaivattavaa mulla,
Vaan ennen kestää tahdon kuitenkin,
Kuin ... ehkä varsin hullun kaupan tehdä.

VON STÖBERN, itsekseen.

Tuo, luulen, voisi mulle hyödyks' olla,
Ja vaikealta juur' ei näytä voittaa.
Hän järkevä on mies ja reipas, nuori.

Ääneen.

Mi nimes on?

RAPP.

Oon Rapp!

VON STÖBERN.

Tän ehtona
Tuut luokseni; mull' toimitus ois pieni
Sun tehdä, tuossa palkkas etukättä.

Antaa hänelle rahaa.

RAPP.

Suur' kiitosta! Oon valmis.

VON STÖBERN.

Seitsemältä.

Menee.

Kymmenes Kohtaus.

RAPP.

Ah, kettu! — Kyllä tulla tahdon kai,
Vaan nähdä saadaan kumpi meistä ansaan
Käy kiinni. — Rapp ei oo niin tyhmä juuri,
Kuin luulinkaan — — ja uljuutta ei puutu.

Kolmannen näytöksen loppu.

NELJÄS NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN AVAUS.

Ensimmäinen Kohtaus.

Rapp. Hurtti, molemmat aseissa.

RAPP, hillityllä äänellä.

Hän tännekäsin hiipi, luulen. — Hurtti!
Käy hiljaa tuonne päin ja tutki, etkös
Voi häntä siellä missään huomata,
Paa korva maahan, kuuleskele, etkös
Voi askeletta kuulla ruohostossa!
Vaan katso, ettei sinua hän nää.

Hurtti katoo puitten väliin.

En moista jahtia viel' koskaan käynyt,
Ja mielukkaammin karhua ma vainoon,
Se rehti leikki on, vaan käydä yöllä
Täss' väijymässä niinkuin karkulainen,
On kolkkoa ja ilkeätä juuri.
Ma yhtä paljon pelkään ilmi tulla,
Kuin pedon jäljet hukkaavani taas.
Vaan multa ei hän pääse. — Koskaan vielä,
Sen tunnustan, en miestä kohdannut,
Niin kärkeen ilkeätä kiusaamaan;
Mull' tuntui juur', kuin oisin kiinni ollut,
Kun tuumahansa olin suostuvinain!
Ja kuitenkin hän teeskenteli niin,
Ett' hullua en tullut viisaammaksi,
Vaan malta hiukkasen! — Mun tietä lystää,
Kuin pitkälle hän aikoo, mitä täällä
Hän sydän-yönä tahtoo vehkeillä?
Kai konnantyötä...

Hurtti tulee takaisin.

Ootkos mitään nähnyt?

HURTTI.

Ei, tyyntä kaikki on. Ma silloin tällöin
Vaan korpimäen kuulin suolla raakuvan.

RAPP.

Se ruokaa raakuilee.

HURTTI.

Uh, oikeinpa

Käy kamalalle! Tää on pahempaa,
Kuin kuulain eessä seisoa.

RAPP.

Hyi, lempo!

Et aaveita sa peljännekkään, Hurtti?

HURTTI.

En ... mutta ellei heihin pysty kruuti
Ja kuulat.

RAPP.

Juoruja, niin peikon kynnet
Ei pysty sinuun myös.

HURTTI.

Käy pimeäksi!
Me Herran ilma saadaan ennen pitkää.

RAPP.

Niin, taivas synkistyy. — Tuu, käykäämme
Nyt tuonnekäsin!

HURTTI.

Vaiti!... Kuulin ääntä.

He kuuleskelevat.

RAPP.

Niin, askelten... Ne tänne luotuvat,
Pois joutuin, puitten taakse... Hiljaa, hiljaa!

He piilottelevat puitten ja pensasten takana, mutta niin,
että ovat katseliain nähtävillä.

Toinen Kohtaus.

Edelliset, piilossa. Kapteini von Stöbern.

VON STÖBERN.

Kuin helteinen on yö ja raskas ilma!
On niinkuin puutkin täällä metsässä
Ei jaksais hengittää ja toinen toistaan
Vaan kuultelis; ei elon ääntäkään
Oo kuuluvissa yösen tyhyydessä.
Tää kolkko hiljaisuus mun tuskastuttaa!

Vaikenee hetkeksi.

Yö pitkälle on käynyt. — Hänen täällä
Jo olla pitäisi... Ei hauskaa juuri
Oo yksinänsä täällä liikkua...

RAPP, puitten takaa, hiljaa.

Hän viipyy. — Toista varmaankin hän oottaa.

VON STÖBERN.

Päämääräni siis kohta ennätän,
Saan riemut voitostani nautita,
Saan onnen kainalonsa huolet heittää
Ja uljaan, kauniin vangin helmasta
Jo kuumen taisteluni palkan noutaa.
Kun päivän leimu toisen kerran syttyy,
Mull' hohteheksa nousee päivä myös,
Ja heikkoutta nauran niitten kehnoin.
Join lakiloita kurjia ma poljin.

Ukkosen jyrinä kuuluu kaukaa.

En syntynyt ma orjan elämään,
Mi tottumuksen raitiossa kiertäin
Ain' täytymyksen ohjaa tottelee;
Tää leimuhenki ei voi torkahdellen
Ja verkkamiellä, niinkuin kyntäjä,
Ain' yhtä turvetta vaan käännellä.
Jyristys lähenee.

Oi, niinkuin sie, jon ääntä pilvet kaikaa,
Ma jyskiellen mailmaa lentäisin!
Sun kättäs kahle ei voi vangita.
Sun äänes kuuluu, kaikki kauhistuu,
Sun nuoles miljoonia ruhjoivat!
Sua petturiks' ken lausuu kuitenkin. —
Vaan mua, ku rohkea en oo kuin sie,
Mua siksi nimitellä tohtivat.
Niin, räävätä ja sadatella saavat,
Ma heitä yhtä paljon halveksin,
Ja itse muistollekin nauran vaan.

— — — — —
Tuon vanhan Pantzarsköldin tuumiini
Mun täytyy saada. Kaikk' oon valmistanna.
Hän kyllä taipuu; tyytymätöin on hän.
Ja kohta koittaa päivä, jolloin maahan,
Te orja-kurjat, kumarratte sille,
Joll' selkäänne nyt käännätte. Ma teitä
En tuntis! — Varjoja te palvelette
Ja nimiä! — — Kaikk', kaikk' on nimeä,
Vaan tyhjää nimeä! Mut voiman mahti
Ja järki mailman ohjat johtaa vaan.

Salamaa ja jyristystä.
Vaan aika joutuu. Ymmärtää en voi,
Min vuoks' hän viipyy. — Vaiti!... Hän jo luotuu.

Kolmas Kohtaus.

Edelliset. Venäläinen Upsieri.

VON STÖBERN, kiiruhtaa häntä vastaan.
Te viipyneet, herr' Gregorieff jo ootte.

VENÄLÄINEN UPSIERI.
Niin, neljänneksen ehkä. — Onko kaikki
Nyt säällään, paperit, mit lupasitte,
Ja kartat ynnä muut? — Ma kenraalilta
Sain käskyn joutua.

VON STÖBERN.
Mun muassain
On osa vaan.

Jättää papereita.
Muut kaikki kenraalille
Ma tullessani annan.

VENÄLÄINEN UPSIERI.
Varovainen
Te ootte; mutta luottaa voitte varmaan,
Ett' lupaukset teille täytetään.

VON STÖBERN.
No, onko matkaa myöskin säälitetty,
Ett' viivytystä mull' ei syntyisi?

VENÄLÄINEN UPSIERI.
Kun venäläisten leiriin saavutte,
Ja paperinne tuotte kenraalille.
Te passit saatte, reisuvaunut teille
On valmiina. Kun Pietarihin tuutte,
Te oitis saatte nostaa kullassa
Sen rahasumman, jonka vaaditte.

Hurtti, joka tarkoin on tätä haastelua kuulellut, tähtää
von Stöberniä kivärillään, mutta Rapp estää eljeillä
häntä ampumasta. Ukkonen pauhaa kovasti.

VON STÖBERN.

Ma ensi yönä leirissä oon.

VENÄLÄINEN UPSIERI.

Ma teitä ootan, — Kauhistava ilma; —
Nyt hyvästi! Me kohta kohdataan,

Neljäs Kohtaus.

Edelliset, paitsi Venäläistä Upsieriä. Rapp on sillä välin eljeillä ja kuiskauksilla neuvonut Hurttia ottamaan von Stöberniä kiinni, sill' aikaa kuin Rapp itse hiipii venäläisen upsierin perässä. Oitis kun tämä lähtee liikkeelle, Rapp puitten takana kiiruhtaa hänen jälkiänsä seuraamaan. Hurtti istuu kyyryllänsä pensaitten takana.

VON STÖBERN.

Yks' päivä vaan, ja turvallisena
Päin uutta hilpeämpää aikaa käyn,
Jon itse luoda tahdon, Koko mailma
On mulle auki, kultaa, uljuutta
Mull' on sen suosiota voittamaan!
Nyt joutuin pojies kaikki valmistaan!

Kun hankkii lähteä, Hurtti hyökkää ottamaan häntä kiinni, mutta lankee suin päin, kompastuen puunjuureen ja samalla sokaistuen salamasta, jonka välähdys kirkkaasti valistaa näyttämöä. Kapteini von Stöbern ikään kuin kumartuu seuraavan kovan jyrähdyksen alle ja syöksee pois näyttämöltä.

Viides Kohtaus.

HURTTI, nousee hiljaksensa seisolle ja katselee ympärillensä.

Hän poissa on. Se konna olkohon
Sitt' häijyn hengen kanssa liitossa,
Jott' maahan mua paiskattiin, tai veikö
Sen hitto elävältä. Tulta mointa
En silmiäni eessä nähnyt koskaan!

Kuudes Kohtaus.

Hurtti. Rapp.

RAPP, tulee äkkiä näyttämölle.
Noh, pirua! — Sa Hurtti yksin täällä?
Miss' kapteini?

HURTTI.

Ma luulen hiidessä.
Kun juuri olin hyökkäämäisillän
Hänt' kiinni ottamaan, tuil kirkkaaksi
Kuin leivin-uunissa, ma nipistystä
Sain jalkaani, ja suulle kiekahdin.

RAPP.

Sen vietävä!... Vaan onneks' kuitenkin
Ma paperit sain upsierilta, niillä
Se roisto kyllä kiinni joutuu vielä.
Ei hirtettävä veteen kuolekkaan.

Menevät.

TOINEN AVAUS.

Teateri näyttää samaa tupaa kuin toisessa näytöksessä.

Ensimmäinen Kohtaus.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Kun inhiminen, turvaan maalliseen
Niin itsekkäästi luottain, kaiken onnen
Saa kappaleisin, joita mailma palvoo,
Hän kaikki luulee hyvin puuhanneensa,
Ja unhottaa, ett' hengen mahti löytyy,
Mi muotoihin ei mahdu ahtaisin,
Joit' järjen kääpiöset kalkuttaa,
Mi ikikasvavana, ikinuorra,
Kuin perho, kotelonsa särkevä,
Kaikk' kahlehensa voitollisna rikkoo
Ja siit' ei huolillaan, ett' raunioiksi
Niin monta järjen rakennusta lankee. —
Kun silmä hälinässä maaliman
Vaan ravintoa etsii ahnehesti,
Sen hohteheassa riemastellen aina,
Se sokistuu, niin ettei syömen mailmaan,
Nyt himmentyneesen, se nähdä voikkaan.
Vaan ulkomaalima kun synkistyy,
Sen taivaalla kun tähtiä ei loista,
Sen viehdäkkeet kun yöhön peittyä kaikki,
Kas, silloin silmä sisäänpäisin kääntyy,
Ja sieltä etsii johdatusta tiellä
Ja elon lämpöä taas sieluhun;
Hän silloin kummastuu, ett' juuri siellä
On koto oikea, ett' mailma tää
Kaikk' mailmat helmassansa syleilee.
Niin on mun käynyt. — Onni mulle vaan,
Ett' syömen maalimaa ei yöhyt peitä. —
Ma herran käistä rangaistuksen sain!
Sen miesnä, kristittynä kantaa tahdon.
Ma kyllä säikähdän, ett' riemuni
Saan raunioina nähdä, nähdä yön
Sen peittävän, vaan sydämeni toivoon
Ja uskohon jo leppeästi taipuu,
Ja raunioille kultahohteen luo.

Toinen Kohtaus.

Paroni Pantzarsköld. Katri.

KATRI.

Ei kuulu Jaakkoa viel' takaisin.
Oi, josko hyvää tietäisikin tuo! —
On lohdutusta toki murheissa,
Niin painamissa, että paroni
On päässyt tuskan vuotehelta. — Tänään
Jo varsin reippahalta näytätte.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Niin, voimani jo uudistuvat taas.
Siit' oonkin sulle, ystäväni, velkaa.
Niin, Katri, yhtä lämpimänä vielä
Sun syömes sykkiikin kuin ennen aikaan,
Ja eestäin vaikka paljon, paljon kärseit,
Et mulle vihaa kannan kuitenkaan.

KATRI.

Oi älkäät, herra! — Leppeytenne
Mun sydäntäni vihloo, päähäni
Saa kuumat kekäleet. Mie, mie se oon,
Ku murheisimme raskaisiin oon syypää. —
Oi suuri Luoja, missä Anna on,
Ken riemuni, ken Mariani ryösti?

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi, ettei Jaakko tule! — Kenraali
Ei toimeettoman isän rukousta
Voi kieltääkään. — Ma kaikki kultani
Oon valmis antamahan. Adlercreutz
On jalo, parastansa koittaa varmaan,
Ja ritarillinen on myös Rajeovski,
Jott' julmaa naisten ryöstöä ei salli.

KATRI.

Oil kummallista Annan kuitenkin.
Hän surumiellä, rukoellen hiljaa,
Kun miekin, iltasella laski maata.
Vaan päivän tullen vuode tyhjä oil,
Ja hänen jälkiään ei sitt' oo nähty.
Täss' seisoo vielä kukkaset, mit' mulle
Niin toivorikkahana niityltä
Hän viimen toi... Ne surkastuivat kaikki!

Menee ulos, koittaen kyöneleitänsä paronilta salata.

Kolmas Kohtaus.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi taivas, lapseni mull' anna jälleen! —
Ma kaikki sain, jon onni tarjoo täällä,
Ja kolkkona oil sydän kuitenkin.
Nuo lahjat rikkaat tottumuksesta
Ma velvollisen makson lailla kannoin.
Nyt murhe lempimään mun saanut on.

Neljäs Kohtaus.

Paroni Pantzarsköld. Kapteini von Stöbern.

VON STÖBERN.

Hyv' iltaa, paroni!

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oh, kapteini!

VON STÖBERN.

Niin, kuten näätte. Toivon teidän hyvin
Nyt voivanne?

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi, kova kohtaus

On mua kouristellut. — Lapsetoinna
Ja särjetyllä syömellä mun näätte.

VON STÖBERN.

Sen tiedän ja sen vuoksi tänne riensin.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi, ehkä voitte toivon häivän antaa
Mun tuskahani? — Lausukaat!

VON STÖBERN.

Kentiesi!

PARONI PANTZARSKÖLD. teill' siunausta! — Mitä tiedätte?

VON STÖBERN.

Ei, malttakaatte, herra! — Tyttärenne
On vakavassa turvassa. Ma vannon,
Ett' paha Maria ei nähnyt oo.
Se teistä rippuu vaan, ett' jällehensä

Hän helmahanne lankee iloisna.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi, joutuin! — Missä on hän? sinne viekää! —
Kentiesi puuttuu kultaa? Kaikki uhraan!
Ma kiitollisna teille...

VON STÖBERN.

Hiljaa, hiljaa!

Ois sana tärkeä teill' lausuttava.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi Mariaani! — Teitä kuulen, herra!

VON STÖBERN.

Mun kiirut käskee suoraan lausumaan. —
Ma luulen havainneeni, että täällä
Te ette viihdy, että nerollenne
Työ-alan laajemman te tahtoisitte
Ja nimellenne paikan arvoisamman.
Yks sana vaan, ja piiri loistavampi
Teill' aukenee, kuin toivoellen voitte
Ees aavistella.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Mutta...

VON STÖBERN.

Päähän asti

Ma pyydän lausua! — Ma varmaan tiedän,
Ett' sota loppumaisillansa on,
Ett' ylivoimaa turhaan vastustamme.
Teit' onni vartoo, helman avonaisen
Se teille herttahaisna tarjoilee.
Te piirin saatte uuden, suuremman,
Ja siellä neron kaiken voimalla
Eest' isänmaamme voitte työskennellä.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Ma kauhistun, kun mointa aattelen!

VON STÖBERN.

Ja mua kiittäväanne luulinkin!
No, mik' on päätöksenne, paroni?
Ma venäläisten leiriin täältä lähden.
On kaikki valmisna; teit' ootan vaan.
Siell' tyttäärenne saatte kohdata.
Ma häntä lemmin. — Tulkaat, onnea,
Mi siellä viittaa, älkaät hyljätkö.

PARONI PANTZARSKÖLD, ylevästi.

Mull' vieraanvaraisuuden maksaa tiette!
Pois kurja hylky! — Lausua en voi,
Kuin suuresti ma teitä ylönkatson.

VON STÖBERN.

Kentiesi luulette, ett' teitä peijaan,
Ett' loisto, onni, kunnia, jon tässä
Oon tarjonnut, ei teitä ootakkaan.
No, siitä tahdon antaa todistusta,
Jos vaatinette. Vehkeestänne teitä
Ei laita kenkään, ja jos laittaa tohtis,
Kuin helppoa on juoru joutava
Jo syntyessä teidän sortaa maahan.
Te kaikki saatte, ette loukkaa ketään.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Ja tyhjää kunnian ois loukkaus!
Oi, luuletteko sen, ku kunniaa
Ei tunne kauniimpaa, kuin isänmaan
Ett' poikana saa olla uskollisna,
Ku onnea ei korkeampaa tiedä,
Kuin että rauhallisna, armollisna
Sen helmahan saa kerta vaipua,
Oi, luuletteko loiston tyhjän eestä
Sen unhoittavan velkoansa maalleen,
Oi, luuletteko kammon, tuskan eestä
Sen parhaan perintönsä hyljäävän?
Pois!... Vastausta muuta ei oo mulla.

VON STÖBERN, itsekseen.

Ah, lemmon äijä! — Ylpeyttä tuota
En enää tunnekkaan. Oon pettynyt.

Ääneen.

Vaan tyttärenne mitä aattelee,
Kun moisen tervehdyksen teiltä saa?

PARONI PANTZARSKÖLD.

Hän tietää, mit' et tiedä, kurja, sie,
Ett' ellei auta muu, niin kuolo auttaa.
Hän henkeään ei isän häpeällä
Ja riettahalla rikoksella osta.

VON STÖBERN.

Tän' yönä venäläisten leiristä
Jo tyttärenne lähtee Pietariin
Mun kanssani. Kentiesi päänne kääntyy?

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi, Luoja, tuskissani mua auta! —
Sun rankaistukses kauhistava on.

Viides Kohtaus.

Edelliset. Luutnantti Werner. Rapp.

VON STÖBERN, itsekseen, hämmästyksissä.

Kah, Werner!

PARONI PANTZARSKÖLD, vaipuu hermotoinna tuolille.

Auttakaatte. Mariani! —

Tuo — — — tuo on hänen ryöstänyt!

Näyttää von Stöberniä.

WERNER.

Ah, herra!

Se onni, että teidän, täällä kohtaan.
Jo venäläisten luona teidät luultiin.
Sa, kurja, rikoksia kartutat!
No, miss' on Maria?

VON STÖBERN.

Kuss' häntä ette

Se kohtaa. — — Hyvästi nyt, paroni!

Tahtoo mennä, mutta Werner estää häntä.

WERNER.

Te vankinani!

VON STÖBERN, ottaa pistuolin, jota huolimattomasti kääntää edestakasin.

Sepä ikävää!

RAPP, itsekseen.

Se konna!

VON STÖBERN, viheltää kimakkaasti.

Kaksi sotamiestä, julmia muodoltaau, syöksee aseissa sisälle.

Nyt, herra luutnantti, te kertonette,
Kuin vapaaksi te ootte päässynnä?
Mun tuota hiukan lystäis' kuulla juuri.

Kuudes Kohtaus.

Edelliset. Katri.

KATRI, tulee säikähdyksissä sisälle.
No, mik' on nyt? — Ah, herra Werner! — Onko
Jo heitä löydetty? — Miks' ootte kaikki
Niin hämmästyksissä?

WERNER, osoittaa von Stöberniä.
Tuo hylky riemun
On meiltä vienyt!

VON STÖBERN, sotamiehille.
Vartioitkaat noita!
Mie... Hornan pätsi!...

Rapp on luikahtanut ikkunalle, jonka hän avaa ja pujahtaa
sen kautta ulos. Kapteini von Stöbern syöksee ikkunalle
ja katsoo Rapin perään.

Itsekseen.
Häntä en ma nää.
Hän poissa on. — Mun täytyy kiiruhtaa.
Ääneen sotamiehille.
Te vartiana täällä, viivytte,
Ja jos ken liikauttaa, se ammutaan!

Kiiruhtaa ulos.

Seitsemäs Kohtaus.

Edelliset, paitsi Kapteini von Stöberniä.

KATRI.
Oh, kaikki jäseneni vapisee,
Ja aistiani tuskin käyttää voin!

PARONI PANTZARSKÖLD.
On turhaa kaikki toivo siis. Oi, joska
Jo haudan yössä saisin nukkua!

WERNER.
Jos leiriin ei niin pitkä matka oisi,
Rapp kyllä pikaisesti tuoda voisi
Meill' apua. Vaan ehkä jonkun tiellä
Hän kohtaakin.

PARONI PANTZARSKÖLD.
Ah! myöhäistä!

WERNER, katsoo ulos ikkunasta.
Ei, ei!
Tuoll' on hän muitten kanssa ... tuolla tiellä.

Sotamiehet tunkevat toinen toisiansa, päästäksensä ulos ovesta.
Werner hyökkää perässä ja saa kiinni jälkimmäisen jolta hän
tempaisee kivärin, ja vie hänen esiin näyttämölle.

Hei! juoni auttoi... Henkeäs jos säälit,
Niin lausu, minne kapteini sai matkaan?

SOTAMIES.

Voi, armoa! — Ma kaikki tunnustan.

Neljännän näytöksen loppu.

VIIDES NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN AVAUS.

Teateri näyttää metsäseutua, yksinäinen torppa vasemmalla puolen näyttämöä, enemmän perällä päin.

Ensimmäinen Kohtaus.

Halonen, istuu kiväri olalla torpan portailla.

HALONEN.

Ois mussa kyllä miestä muuhunkin,
Kuin neitolintuisia kaitsemaan.
Saan kelpo makson, sit' ei kieltää voi,
Mut ikävää on tää, ja vihdoin ehkä
Viel' sormellakin mulle osoitellaan,
Ja herjanimet annetaan. — Tänne
Ei kenkään tulle. — Ihmeekseni käy,
Miss' tuota raukkaa täällä tallitaan.
Hän äänetöinnä, kalveana istuu
Ja itkee vaan ... ei hiisku sanaakaan.
Hän häijyltä ei näytä, mutta lempo
Voi vaimon silmiin, katsantohon luottaa.
Hän rikosta on tehnyt varmaankin,
Sill' kovaa käskyä en kapteinilta
Ois saanut muutoin häntä vartioita. —
Vaan kuinka Vappu viipyy! — Koko päivän
Oon tässä istununna, enk' oo saanut
Sen vertaa suuhuni, kuin karpäset,
Kut mua syövät. Varmaan on se roisto
Nyt juovuksissa taasen viinasta,
Jon mulle ostaan lähti. Perkelettä!
Mun täytyy mennä katsomahan, eikö
Tuot' lemmon ämmää kuulu metsässä.

Menee perälle päin, jossa seisahtaa ja tiedustellen
katselee metsää kohden.

Toinen Kohtaus.

Halonen. Anna.

ANNA, tulee talonpoikaiseksi pojaksi vaatetettuna vastaiselta puolelta näyttämöä.

Jo ilta joutuu, pitkäks' varjot käyvät,
Ja linnun liverykset vaikenee.
Niin hiljaista on metsän syvyydessä.
Mun rinnassani myöskin ilta joutuu,
Siell' yksinäinen säde tuskin tuntee
Nyt synkkyydestä, lähtöhohtaan
Viel' valjukukkain poskiloille vuotain.

Te riemu-äännet, syömen laulut raikkaat,
Te kaikki aikaa ootte vajenneet!
Ja kaiku lähtövirrestäni vaan,
Mun viimeisistä huokauksistani,
Kuin iltatuulen henki metsässä,
Viel' rinnan ruusulähtehellä kuiskaa. —
Niin herttaista, niin viileää on toki!
Sa kohta, sydän raukka, hoivaa saat!
Sen tunnen ja se mua iloittaa. —
Ei ennen tok', kuin määräni ma voitän,
Kuin hänen morsiamensa ma löydän!
Sa musta kohtalo, mi lemmon lailla
Veit elon parhaan lahjan Gustavilta,
Sun kanssa taistella ma tahdon! Heikko
Ma oon, vaan rinnassani voima piilee,
Mi kehnon sielus säikähdyttää voi.
Mua mahti korkeampi johdattaa.

Istuu kivelle levähtämään.
Mit' aamusella pulmapuheillansa
Tuo vanha Vappu noita tarkoitti?
Ma varma oon, ett' hällä tietoa
On väkinäisyydestä, ryöstöstä;
Hän viekkahasti tiedustusta väisti.
Vaan vastauksista ma päättää voin,
Ett' näillä paikoin vankeudessa
On ryöstetty, on Maria... Oi taivas!
Mull' valaistusta, johdatusta suo!

Nousee edelleen mennäksensä.

HALONEN, huomaa Annan.
Hoi, kenkä siellä?

ANNA.

Köyhä poika vaan,
Ku mieron tiellä leipää kerjäilee.

HALONEN.
Vai niin! — Ja mie kuu luulin, että Vappu,
Se roisto, tuisi.

ANNA.
Vappu?

HALONEN.
Juuri hän.
Kentiesi oot sen kohdannut?

ANNA.
Oon kyllä,
Hän ryypyt runsaat otti Liuhtarissa,
Ja parhaallansa, luulen, selväksi
Nyt makaa itsensä.

HALONEN.
No hittoa!
Vaan malta, ämmä, kyllä sinun näytän!

ANNA.
Täss' luonas saanko hetken huovahtaa?
Kenties' on sulla myöskin leipäpala
Ja vettä antaa kerjäläiselle?

HALONEN.
On viisahinta maaten nälkä poistaa,
Sill' leipää tääll' ei oo ja tuskin vettä.

Se lemmon ämmä ruokaa noutaan sai,
Vaan poissa on hän, ja nyt huutaa vatsa
Kuin hukka talvi-yönä tuimasti,
Sen konnan mustan nahan pilkottaisin,
Jos kourissani tässä olisi vaan.

ANNA.

No, miks' et lähde itse viinamärkää
Ja ruokaa noutaan, enemmän kuin tässä
Nyt suututtelet nälkää nähden vaan?
Itsekseen.
Mua aavistaa, ett' jäljille oon tullut.

HALONEN.

Jos pääsis vaan, ei oisi hullumpaa,
Vaan niinkuin kettu sangoissa täss' istun.

ANNA.

Se merkillistä! Häpeältä näyttää
Tok' että kettu, vanha niinkuin sie,
Ei pintehestä pääse luikahtaan.

HALONEN.

Niin kyllä, poika! — Mutta vartioita
Mun täytyy lintua, juur' kallista.
Jos pois se lentäis, hitto minun veisi.

ANNA.

Se lintu siis on työläs vartioita?
Sill' vahvat siivet on kuin kotkalla,
Ja kynnet suuret päälliseksi, arvaan,
Kun kivärillä varustettu oot?

HALONEN.

Ei niin! se pieni kyyhkynen on vainen,
Mi koppilossa istuu kukertaa.
Vaan, näätkös, jos ken tänne tulla sattuis...

ANNA.

Tänn' ei tuu kenkään, tällä aikaa suinkaan. —
Sull', ukko, tahdon neuvon hyvän antaa,
Sa Vappua ja ruokaa, viinaa käy,
Sill' aikaa vahtina ma viivyn täällä.
No, ällös peljätkö. Ma valpas oon,
Ja hiukan ruokaa iltaseksi pyydän
Vaan palkasta. Mun myöskin nälkä on.

HALONEN.

Ei, heikkarissa! — Sit' en suinkaan tohdi.

ANNA.

No, Herran haltuun sitte! — Ilta joutuu,
Mun täytyy kiiruhtaa, ett' jonnekin
Ma ennättäisin, missä mierolainen
Voi leipäpalan saada nälkänsä.

Käy muutaman askeleen.

HALONEN.

Kah! Ällös juosko pois niin kiiruusti. —
No, kuule, poika! Rahaa sulle annan,
Niin voitkin käydä ruokaa noutamassa.

ANNA.

Mun käydä kelpais, mutta väsyksissä
Ma oon, ja kauvan viipyis, ennenkuin
Tänn' jällen ennättäisin. Joll'ette
Mull' usko vahtia, on parasta.

Ett' erkanemme. Hyvästi nyt jääkää!

On mennä tahtovinaan.

HALONEN.

Ei, oota, poika! Jos vaan luottaa voisin.

Ett' vahtina sa oisit uskollisna.

ANNA.

Sen voitte taatusti. Mut älkääat vaan
Nyt kauvan viipykö, sill' nälkä kalvaa.

HALONEN, laskee pois kivärin.

No, tahdon sinuun luottaa! — Kauvan suinkaan
En viivy poikessa.

Menee, mutta katselee välistäin taaksensa.

Kolmas Kohtaus.

ANNA.

Hän epäilee.

Hän metsistöstä varmaan katselee,
Kuin itseni ma käytän. Parasta
On huoletoinna olla hetken aikaa.

Alkaa laulamaan.

Oi, ällöspä surko, ett' kultas on pois!
Ah, kaunis on lehtosen kaiku.
Hän saapuvi jälleen, se luuloni ois,
Siis poistaos katkera haiku.
Taas synkeät varjot sa haihkuvan näät,
Taas aurinko armas on muuttava sää;
Ah, kaunis on lehtosen kaiku.

Hän saapuvi jälleen, se luuloni ois!
Ah, kaunis on rantasen raiku!
Oi laulaos, lintuni, murhehet pois,
Ja aaltoni toivoa kaiku!
Ma aamusen koittaen purren jo nään,
Ja ellei hän saavu, ma vastahan mään.
Ah, kaunis on rantasen raiku.

Laulun kestäessä on Maria lähestynyt tuvan ikkunaa, jonka hän avaa.

Neljäs Kohtaus.

Anna. Maria.

MARIA.

Ken oot sa laulaja, jon äänet hellät
Mun murheen unelmista viehättää?
Ett' epätoivon tuskat unhoittain
Viel' ilon häivän luulen siintäväni.
Jo ijäisyyden tääll' oon istunut
Ja huokauksiani lukenut.
Ma kuolemaa jo itkusilmin pyysin,
Ett' kahleesta mun kirvottaisi, että
Mull' unijuoman tuskissani soisi;
Vaan sydän vielä tykyttää. — Sun laulus
On aistit uupuneet taas virkistänyt.

ANNA, kertoo ensimmäisen värsyn loppusanat.

Taas synkeät varjot sa haihtuvan näät,
Taas aurinko armas on muuttava sää;

Ah, kaunis on lehtosen kaiku.

MARIA.

Sen laulun miss' oot oppinunna, poika?

ANNA.

Sen niityn kukka, lähteen aalto laati,
Sen ilman linnut mulle lauloivat,
Vaan nuotin antoi sydän särkynyt.

MARIA.

Ken ootkin? Äänes kuullut olen ennen!
Ah, tuskallisna sydän sylkyttää.

ANNA.

Oi, ällös peljätkö, oon Anna.

MARIA.

Taivas!

Mull' päästö kerkee, tuskan hetket loppuu.

Anna kiiruhtaa sillä välin tupaan ja palaa takaisin
taluttaen Mariaa.

ANNA.

Ma hänen löysin; Herra, kiitos sulle!
Nyt sydämeni rauhaa, hoivaa saa!

MARIA.

Oi, salli rintahani sinun suljen,
Sa enkeli!

Syleilee Annaa.

Mull' enemmän kuin hengen
Oot antanut. Oi, kuinka köyhä oon
Nyt sua vastaan.

ANNA.

Kiitä Jumalaa!

Ma halpa palvelia hällä oon,
Ja kehnoja on kaikki häntä vastaan. —
Kas, pilvi tuulen eessä ennättää
Ja huoliansa laaksolohon itkee.
Ett' kukat siellä riemullisna kasvaa,
Ja lähtee sitte taas ja kiittää pois; — —
Vaan riemu, lempi täyttää kukkasen
Ja päivään päin se kiitollisna katsoo:
Oo kukka sie, kuin se, niin hellä, kaunis,
Mun, pilvenä, suo lempeäni itken! —
Vaan täällä emme viivytellä saa.
Kentiesi konnat kohta palaavat.
Jok' ainoo hetki vaaran tuottaa uuden.

MARIA.

Oi Anna kulta!

ANNA.

Metsän kautta pois

Me hiipikäämme. Kivärin ma kätken
Tok' ensiksi, jos meitä vainottais...

Ottaa kivärin, jonka Halonen jätti.

MARIA.

Oi auta! — Tuolla ... tuolla tulee hän!
Se julma ... kaikki hukkaan mennyt on!

Viides Kohtaus.

Edelliset. Kapteini von Stöbern.

ANNA tähtää kiverillä von Stöberniä.
Jos askeleen vaan käyt, oot kuolon mies!

VON STÖBERN.
Oh, mit' on tää? — Pois poika, kiväri,
Tää sulle kyllä neuvot antanee.

Sivaltaa pistuolin ja tähtää Annaa.

MARIA.
Oi, laupeutta! — Taivas meitä auta!

ANNA.
En sua pelkää, konna! — taaksepäin!

VON STÖBERN.
No, lähde, lurjus, kalman vieraaks' siis!

Tähtää ja ampuu; samassa laukee myöskin Annan kiväri.
Kapteini von Stöbern kaatuu, Anna vaipuu polvillensa.

VON STÖBERN.
Voi perkeleitä! — Auta!... Oi, ma kuolen!

ANNA.
Mit' oon ma tehnyt?

MARIA.
Ootkos haavoitettu?

ANNA.
En, en! — Vaan joutukaamme! — Poijes täältä!

Menevät.

TOINEN AVAUS.

Teateri näyttää avonaista seutua metsässä. Iltarusko valaisee näyttämöä.

Ensimmäinen Kohtaus.

Maria taluttaa Annaa, joka kalveana hoipertelee hänen rinnallansa.

MARIA.
Sun poskes, Anna, yhä vaalenevat.
Oi, huovatkaamme tässä hetken aikaa!

ANNA.
Niin, istua mun anna!

MARIA, johdattaa häntä puun luokse, jota vastaan hän laskee istumaan.
Taivas! Meitä
Ei kenkään auta. — Lausu, vieläkö
Sun haavas verta juoksee, enkelini?

ANNA.
Ma enkeli? — En! — Taivaan enkeleitä
En nähdä saa, en niitten kuorissa
Saa riemuvirttä laulaa konsanaan.
Mun kättäni on veri saastuttanna;
Sen saastan kyneleet ei pestä voi.
Mun sieluani murha lannistaa,
Ja kylmä kammo syömässäni viiltää.
Oi Herra, enkö katumuksella

Voi velkoani maksaa? Täytyykö
Mun tuskissani kuljeskella aina?
Oi, ällös kuolon helmaan antako
Mun ennen vaipua, kuin armos mulle
Suo viilistystä syömen haavoihin!
Se syntiäkö oil, ett' väsyneenä
Ja pettyneenä elon riemuista
Ma ikävöitsin maahan korkeampaan,
Miss' sovituksen lähtehestä sielu
Saa virvoitusta juoda tuskilleen?
Ma riemullisna katsoin hautaan päin,
Ja kuolo armahampi oil kuin lempi.
Vaan nyt ... nyt haudan yötä säikähdän.

MARIA.

Ei, Anna kulta, velka, rikkomus
Ei kättäs, sieluas oo saastuttanna!
Oi, ällös mieltäs suotta kiusatko! —
Sun kättäs sattuma oil johtamassa,
Ei malttamuksen aikaa ollut sulla;
Sa välikappaleena olit Luojan.

ANNA.

Se sattumaako? — Julma sattuma!
Mi synkeänä riippuu ylläni.
Mis oon ma rikkonut niin sortuaksein?..
Vaan vaiti, kurja! Valittaako kukka.
Kun tallattuna uupuu multahan?
Ei tutki hän, miks' sullotaan. — Kuin se
Ma päättää tahdon myös.

MARIA.

Oi, Anna kulta,
Et kuolla saa!...

ANNA.

Oi, että sydän voisi,
Ett' tietäisi! — Oi, rukoile mun eestäin.

MARIA.

Oo vaiti! — Askeleita kuuluu tuolta.

Toinen Kohtaus.

Edelliset, puitten piilossa. Kapteini von Stöbern.

VON STÖBERN, hoipertelee kalveana ja hermotoinna, kunnes ennättää puun luokse, jota vastaan nojailee. Maria ja Anna katselevat häntä hiljaisella hämmästyksellä.

On kohta loppu! — Voimat uupuvat.
Ma metsän syngikköhön kömpisin,
Ett' ihmissilmä hyljättyä ei
Sais nähdä, eikä viime tuskaani;
Vaan raajat tahtoa ei tottele,
Ja kuolon puuska syöntä jäädyttää...
On mennyt ... tyhjään mennyt kaikki tyyni,
Mi hohdolla, jon hornan henki lainas,
Mun pillomuksen kuiluun viehätti,
Ja syömen valhe-unelmilla hurmas.
Ylt' ympäri ma aaveita vaan nään. —
Ne irvistellen velkaa, rikkomusta
Ja ijäisyyden tuskaa kuiskaavat.

— — — — —
Oi, oonko valon tieltä hairahtunut
Niin pitkälle, ett' ijankaikkisuus
Ei piisaa taakse saattamahan sinne? —

Mull' piiramainen vaan on, ennenkuin
Pois täällä henkeni jo muuttaa täytyy!

— — — — —
Sun vastahas, ku kaikki vallitset,
Ku lehdellä, jon tuuli irroitaa,
Voit mahtis näyttää, tahtos aikaan panna,
Sun vastahas ma nousin uhmaamaan,
Ja onnen ohjat johtavani luulin.
Mun murtanunna oot! — Kuin taivon tähdet
Sun sääntös rauhallista tietään käyvät,
Kun, niinkuin pilvi tulten raastama,
Mun uhmatyöni tyhjään raukenee...
Sun nään ma, ijankaikkinen! — — sun tunnen!...
Vaikk' yöhön ikuiseen mun tuomitset,
Vaikk' tuskani ei velkoain voi maksaa,
Ja huokaukseni ei luokses ennä;
Sull' kiitos, kuitenkin, ett' määrän sait
Mun rikoksilleni, ett' hedelmäksi
Ne eivät kypsyneet. — Sull' kiitos, Luoja!

— — — — —
Ma rankaistustani, oi Herra, ootan,
Vaan käännä armos maahan köyhään päin,
Mun isänmaahani, jon — — — — pettää tahdoin!
Vaipuu polvillensa, kädet kasvoin edessä.
Oi, kauhealta tuntuu hetki tää!
Mun maa ja taivas hylkäs. Sydäntä
Ei löydy, eestäni mi rukoilis.

MARIA, lankee polvillensa von Stöbernin viereen.
Tää sydän eestäs tahtoo rukoilla!
Oi sie, ku ristinpuussa verta vuotain
Sait pahantekiälle, katuivaisna
Ku rippui rinnallas, sen lupauksen:
Viel' tänäpäpä paratiisissa
Oot kanssani! — suo anteeks' kurjalle!
Sun armos, Herra, loppumatoin on!
Kaikk', kaikki lempes hellä maksaa taitaa!

VON STÖBERN.
Kaikk', kaikki ... lempes ... hellä ... maksaa ... taitaa!

Vaipuu kuolleena maahan.

Kolmas Kohtaus.

Eversti von Döbeln. Rapp. Kaksi sotamiestä, tulevat
äkkiä näyttämölle.

MARIA, joka on noussut seisoalle ja havaitsee Rapin.
Kah, Rapp! Oi tänne, tänne!

RAPP.
Ryökynä!

VON DÖBELN.
Miss' on nyt petturi, tuo Stöbern?

MARIA.
Kuollut!

Osoittaa Annaa.
Tänn' katsokaatte, herra! — Poskin kelvein
Ja verta vuotain surmaaja täss' makaa...
Kuin jaksat, Anna!... Oi, kuin olet kalvas!

VON DÖBELN.
Oh, nainen?

ANNA, nousten seisoalle.

Niin!... Ah, mua rankaiskaatte!

MARIA.

Niin, aatelkaatte, herra, rankaistus
Täll' enkelille, valkovaatteensa
Ku purppurahan kastoit meidän tähden.

VON DÖBELN, hetken aikaa Annaa katseltuansa.

Tuu, tyttö, onnea me vaihtakaamme!
Saa voittoni, saa maineheni sie,
Saa kaikki seppelehet, jotka onni
Mull' tanterella kunnian suo vielä,
Saa riemut, jotka elo tarjos mulle,
Ja siitä, tyttö, anna urhotyös!
Sit' urhotyötä siunaa isänmaa,
Ja taivahalla ei oo autuutta,
Niin armasta, kuin lausua kun taitaa:
Ma isänmaani pelastanut oon!

ANNA lankee polvillensa, hiljainen rukous huulilla ja kasvot kirkastettuna. Nousee sitte seisoalle, mutta vaipuu Marian syliin.

Oi, levähtää mun anna!...

MARIA.

Oi, hän kuolee!

ANNA.

Oon rauhaa saanut. — Valkoista ja tyyntä
On syömässäni. Terveisiä ... äidill'!

Hän kuolee. Maria laskee hänen hiljaa puun juurelle maata.

MARIA.

Hän taistelun on päättänyt ja nukkuu
Nyt turvallisina puhtaudessaan!
Oi Anna! kuinka täynnä rakkautta
Oil sydämesi! — Itse kärseit vaan,
Mut sovitusta kukki jäljissä.
Oi enkelini, rukoile mun eestäin!
Oi, että nöyrrä miekin kärsisin
Ja muotoksissa suorra seisoisin!

Neljäs Kohtaus.

Edelliset. Paroni Pantzarsköld. Katri. Luutnantti Werner.

WERNER, havaitessaan Marian.

Oi Maria!

PARONI PANTZARSKÖLD.

Oi lapsi!

MARIA.

Isäni!

Kiiruhtaa hänen syliinsä.

WERNER.

Miss' on se konna? — Onko turmaksemme
Hän papereinensa jo karkannut?

MARIA, osoittaen von Stöbernin ruumista.

Hän tuossa makaa. — Rikoksistansa
Hän katuvaisna muutti maalimaan,
Miss' oikeudella hän tuomitaan.

KATRI.

Vaan miss' on Anna? Lausu, missä on hän?

MARIA.

Ma terveisiä hältä saatan teille;
Oon rauhaa saanut, valkoista ja tyyntä
On syömässäni; niin hän mulle lausui.
Ja tuolla nurmella sai lepäämään.

Osoittaa Annaa.

Kas, kuinka tyynnä, puhdasna hän nukkuu!

KATRI, polvillansa Annan edessä.

Oi, särjy, sydän! — Tää sun työsi on.
Oi lastani!

MARIA.

Hän minun pelasti.

Ja hengen uhras eestäni. Oi, salli
Mun hänen äidillensä velka maksaa!
Kuin hän ma sua uskollisna lemmin.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Niin Mariani, vanhan rintahan
Sa liity, käsin hellin koita poistaa
Ne haavat, jotka monta, monta vuotta
Hän kärsivällisnä on kantanut.
Sun tyttäreksi häälle, oi, ma tiedän:
Sull' äidin sydän tykkii vastahan.

MARIA.

Oi äiti!

KATRI.

Tytär!

Syleilevät toinen-toistaan.

PARONI PANTZARSKÖLD.

Onnen aalloilla

Kun elon pursi myrskysäällä kieppuu,
Ja kulta, loisto neuvoa ei tarjoo,
Kun itsepäisyys saamatoinna seisoo,
Ja harmaa viisus ei tietä löydä,
Ken silloin auttaa, kenkä ruorihin
Käy tarttumaan? Se lempi on.
Se ylpeä ei oo, on nöyrä, säysy,
Ja piilten köyhän rinnassa, se hevin
Käy mailman kukkuloilla unhoituksiin;
Vaan elon taistelussa oltaessa,
Se on se, joka verta vuotaa, voittaa.

Tarttuu Wernerin ja Marian käsiin.

Oi poika, Maria, ma teitä siunaan!

WERNER, ottaa povestansa kukkaset, jotka Maria toisessa näytöksessä antoi hänelle, ja suutelee niitä.

Sun eestäs, isänmaamme eestä aina!

PARONI PANTZARSKÖLD, joka on lähestynyt Annan ruumista.

Oi lapsi! — Herraa pyydä, rauhassa
Ett' elon taistelusta käydä saan!

VON DÖBELN.

Oi voitonsuoja, sulle kiitos olkoon!
Nyt vast' on Lapualla voitto saatu.

Loppu.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it

away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment

including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.